

CENTRUL DE DREPT
AL FEMEILOR
Promovând împreună drepturile femeilor

EVALUAREA RĂSPUNSULUI SISTEMULUI DE JUSTIȚIE PENALĂ LA CAZURILE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

RAIOANELE
SOROCA
CRIULENI
CIMIȘLIA
COMRAT

AUTORI:

ARINA ȚURCAN, *avocată*
NATALIA VÎLCU, *consultantă*

Chișinău, 2021

Acest document a fost elaborat de A.O. „Centrul de Drept al Femeilor” în cadrul Proiectului „Consolidarea eficienței și accesului la justiție în Moldova”, implementat de PNUD Moldova, cu suportul financiar al Suediei. Opiniile aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opiniile PNUD și ale Suediei.

Reproducerea totală sau parțială a fragmentelor din această publicație este autorizată doar cu condiția indicării clare și exacte a sursei.

Autori:

Arina Țurcan-Donțu, avocată, A.O. „Centrul de Drept al Femeilor”

Natalia Vilcu, consultantă, A.O. „Centrul de Drept al Femeilor”

CUPRINS:

ACRONIME	5
INTRODUCERE	6
SCOPUL ȘI OBIECTIVELE EVALUĂRII	8
METODOLOGIA EVALUĂRII	9
Limitări:	10
TENDINȚE ÎN SESIZAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CAZURILOR DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE.....	11
PRACTICI LEGATE DE CONSTATAREA ȘI EVALUAREA RISCURILOR ÎN CAZURILE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE ȘI IDENTIFICAREA AGRESORILOR PRIMARI	17
ELIBERAREA ORDINULUI DE RESTRICȚIE DE URGENȚĂ	21
INFORMAREA VICTIMEI DESPRE DREPTURILE EI.....	27
ASISTENȚA JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT	29
RAPORTAREA ȘI REFERIREA CAZURILOR DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE.....	34
EMITEREA ORDONANȚEI DE PROTECȚIE.....	37
SUPRAVEGHEREA ORDONANȚEI DE PROTECȚIE.....	43
ÎNCADRAREA JURIDICĂ A FAPTEI DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE	46
EXAMINAREA ÎN INSTANȚA DE JUDECATĂ A CAUZELOR PENALE ȘI CONTRAVENȚIONALE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE	52
PEDEPSELE APLICATE PENTRU VIOLENȚA ÎN FAMILIE	54
NECESITĂȚI INSTITUȚIONALE DE CONSOLIDARE A COMPETENȚELOR PROFESIONIȘTILOR ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI PENALE, PENTRU A OFERI UN RĂSPUNS COORDONAT LA CAZURILE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE.....	56
ANEXA 1	
Ghid de interviu pentru agenții constataatori	59
Ghid de interviu pentru ofițerii de urmărire penală	61
Ghid de interviu pentru procurori	63
Ghid de interviu pentru consilieri de probațiune	65
Ghid de interviu pentru avocați	67
Ghid de interviu pentru judecători.....	69
Ghid de interviu pentru medicii legiști	71

LISTA DE FIGURI:

Figura 1. Dinamica adresărilor despre cazurile de violență în familie, pe parcursul anilor 2012 - 2020	11
Figura 2. Numărul sesizărilor privind actele de violență în familie, înregistrate în anul 2020 în raioanele Cimișlia, Criuleni, Comrat și Soroca	12
Figura 3. Dinamica cauzelor penale privind violența în familie pentru anii 2016-2020	12
Figura 4. Numărul parajuriștilor în anul 2020 în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca	15
Figura 5. Numărul ordinelor de restricție de urgență, emise în anul 2020 în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca	22
Figura 6. Numărul agresorilor familiari, aflați în evidență în anul 2020 în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca	23
Figura 7. Ponderea ordinelor de restricție de urgență încălcate, comparativ cu cele eliberate de către Poliție	23
Figura 8. Rata încălcării ordinelor de restricție de urgență, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca	24
Figura 9. Rata examinării cauzelor contravenționale în temeiul art. 318 Cod Contravențional, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca.....	25
Figura 10. Dinamica solicitărilor de acordare asistenței juridice victimelor violenței în familie pentru anii 2016-2020	30
Figura 11. Rata de raportare a cazurilor și referire a victimelor violenței în familie, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca.....	35
Figura 12. Dinamica ordonanțelor de protecție, emise de către instanțele judecătorești	38
Figura 13. Demersuri înaintate în instanța de judecată pentru solicitarea ordonanțelor de protecție, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca	39
Figura 14. Rata admiterii cererilor de emitere a ordonanțelor de protecție în anul 2020 în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca	40
Figura 15. Numărul victimelor violenței în familie asistate în obținerea ordonanței de protecție de avocați care acordă AJGS	41
Figura 16. Rata încălcării sau neexecutării ordonanțelor de protecție, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca	44
Figura 17. Numărul cauzelor penale, pornite și finalizate cu sentință, pentru neexecutarea ordonanțelor de protecție, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca	44
Figura 18. Încadrarea juridică a faptelor de violență în familie, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca.....	46
Figura 19. Examinarea cauzelor contravenționale de violență în familie, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca	47
Figura 20. Tipurile de sancțiuni contravenționale, aplicate pentru violență în familie, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca	48

ACRONIME

AJGS	Asistența juridică garantată de stat
CDF	Centrul de Drept al Femeilor
CNAJGS	Consiliul Național de Asistență Juridică Garantată de Stat
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
IGP	Inspectoratul General al Poliției
IP	Inspectorat de poliție
OP	Ordonanță de protecție
ORU	Ordin de restricție de urgență
OT	Oficiul teritorial
VF	Violență în familie

INTRODUCERE

Violența în familie este un fenomen prezent la nivel mondial și constituie o încălcare gravă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. În condițiile în care fenomenul afectează întreaga societate și are un impact negativ major, preponderent asupra femeilor și copiilor, toate statele lumii trebuie să întreprindă măsuri pentru a preveni violența în familie, pentru a urmări în justiție agresorii familiali și a proteja victimele acestui fenomen.

De-a lungul anilor, Republica Moldova a întreprins o serie de acțiuni menite să fortifice mecanismul de protecție a victimelor violenței în familie și să extindă arealul drepturilor de care beneficiază victimele violenței în familie. În același timp, deși s-au întreprins măsuri semnificative în domeniul legislativ pentru prevenirea și eliminarea acestui fenomen, se atestă, în continuare, unele deficiențe și lacune privind implementarea practică a unor prevederi legislative.

Rolul sistemului de justiție în intervenția statului în cazurile de violență în familie este crucial, iar asigurarea unui răspuns coordonat al reprezentanților sistemului de justiție reprezintă soluția pentru o protecție eficientă a victimelor violenței în familie de acțiunile agresorilor familiali. Standardele internaționale în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie¹, precum și cadrul legislativ național², investesc reprezentanții sistemului de justiție cu obligația de a reacționa prompt și adecvat, prin oferirea unei protecții eficiente și imediate victimelor violenței în familie. Respectarea acestei obligații include dreptul organelor de constatare/urmărire penală de a intra în locul unde se află o persoană expusă la risc; obligația tuturor reprezentanților sectorului justiției de a trata și consilia în mod adecvat victimele; obligația personalului special instruit, iar dacă este cazul, a personalului de sex feminin, de a audia fără întârziere victimele în spații concepute astfel încât să se stabilească o relație de încredere între victimă și personal; obligația de a asigura că toate autoritățile relevante, nu doar poliția, evaluează în mod eficient riscurile cu care se confruntă victima, conform unei proceduri standard și în cooperare și coordonare reciprocă.

Prin intermediul prezentei evaluări, autorii au încercat să identifice măsura în care reprezentanții sistemului de justiție respectă principiile unui sistem de justiție axat pe supremația legii și respectarea drepturilor victimelor violenței în familie și a standardelor internaționale în domeniu, pornind de la înțelegerea specificului fenomenului violenței în familie, care se caracterizează prin natura sistematică a faptelor de violență în familie, dar și printr-un nivel înalt de vulnerabilitate a victimelor, cărora le este afectată capacitatea de luare a deciziilor și limitate opțiunile de refugiu și adăpost.

¹ Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011; semnată de Republica Moldova la 6 februarie 2017.

² Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr. 45 din 01.03.2007, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.03.2008, nr. 55-56; art. 11 alin. 5.

Colectarea de date cantitative de la profesioniștii din sistemul justiției penale din cele patru raioane și realizarea interviurilor individuale aprofundate cu specialiștii au fost efectuate în perioada lunilor noiembrie – decembrie 2020, respectiv, datele utilizate în cadrul evaluării sunt valabile pentru perioada lunilor ianuarie – noiembrie 2020.

Evaluarea va contribui, în mod special, la dezvoltarea și promovarea unui model de intervenție coordonată a sectorului justiției în cazurile de violență în familie și va servi drept sursă în procesul de ajustare a metodelor de instruire și a conținutului cursurilor de instruire continuă a specialiștilor din sectorul justiției, în vederea consolidării cunoștințelor și capacității lor de a răspunde eficient, coordonat și prompt la cazurile de violență în familie.

Rezultatele evaluării vor contribui la dezvoltarea unui concept de instruire, în grupuri mixte, în care vor fi incluși profesioniști din domeniul justiției: medici legiști, procurori, judecători, ofițeri de urmărire penală, polițiști de sector, avocați care acordă asistență juridică garantată de stat și consilieri de probațiune. Modelul de instruire vizat va fi pilotat în cadrul celor 4 module de instruire, organizate cu profesioniști din domeniul justiției din raionul Cimișlia, Criuleni, Comrat și Soroca, în cadrul Proiectului „Consolidarea eficienței și accesului la justiție în Moldova”, implementat de PNUD Moldova, iar ulterior acesta va putea fi replicat la nivel național, utilizat la ajustarea programelor de formare inițială și continuă a specialiștilor din sectorul justiției, precum și la elaborarea curriculum-ului de instruire a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat în cauzele de violență în familie.

SCOPUL ȘI OBIECTIVELE EVALUĂRII

Evaluarea răspunsului sistemului de justiție penală la cazurile de violență în familie are drept scop sporirea calității răspunsului profesioniștilor din sistemul justiției penale la cazurile de violență în familie, prin analiza practicilor specifice de intervenție a sistemului în cazurile de violență în familie în raioanele Soroca, Criuleni, Cimișlia și Comrat. Pentru realizarea scopului general al evaluării, au fost stabilite următoarele obiective specifice:

- Cartografierea holistică a problemelor aferente asigurării unui răspuns coordonat al sistemului justiției penale la cazurile de violență în familie;
- Identificarea practicilor pozitive și a barierelor în oferirea unui răspuns coordonat din partea profesioniștilor din sistemul justiției penale la cazurile de violență în familie în raioanele Soroca, Criuleni, Cimișlia, Comrat;
- Identificarea nevoilor instituționale în formarea profesioniștilor din sistemul de justiție penală, pentru a oferi un răspuns coordonat la cazurile de violență în familie;
- Furnizarea de concluzii și recomandări pentru elaborarea unor modele de practici/proceduri operaționale în oferirea unui răspuns coordonat din partea profesioniștilor din sectorul justiției penale la cazurile de violență în familie.

Constatările din evaluarea răspunsului sistemului de justiție penală la cazurile de violență în familie vor fi utilizate în calitate de suport și sursă informațională, în vederea elaborării metodologiei de instruire a grupurilor mixte de profesioniști din cadrul sistemului de justiție penală, a ajustării practicilor de intervenție la cazurile de violență în familie și promovării unui model unic și uniform de intervenție coordonată a sistemului justiției penale în cazurile de violență în familie.

METODOLOGIA EVALUĂRII

În vederea realizării scopului și obiectivelor propuse, evaluarea răspunsului sistemului de justiție penală la cazurile de violență în familie a fost desfășurată în conformitate cu metodologia bazată pe bunele practici de intervenție în cazurile de violență față de femei și violență în familie, care derivă din prevederile Convenției Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul) și din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Abordarea metodologică pentru realizarea evaluării a presupus utilizarea unui mix de metode de cercetare cantitativă și calitativă, care au asigurat obținerea de date de la profesioniștii din sistemul de justiție penală: agenți constatatori, ofițeri de urmărire penală, procurori, judecători, consilieri de probațiune, avocați ce acordă asistență juridică garantată de stat din raioanele Soroca, Criuleni, Cimișlia și Comrat.

Evaluarea răspunsului sistemului de justiție penală la cazurile de violență în familie a inclus colectarea de date cantitative de la profesioniștii din sistemul de justiție penală din cele patru raioane, elaborarea ghidurilor de interviu pentru fiecare tip de profesie din sistemul justiției penale (Anexa 1) și realizarea interviurilor individuale aprofundate cu specialiștii din cele patru raioane specificate *supra*. Colectarea de date cantitative de la profesioniștii din sistemul de justiție penală din cele patru raioane și realizarea interviurilor individuale aprofundate cu specialiștii au fost realizate în perioada lunilor noiembrie – decembrie 2020, respectiv, datele utilizate în cadrul evaluării sunt valabile pentru perioada lunilor ianuarie – noiembrie 2020.

În total, au fost realizate 55 de interviuri cu profesioniști din cadrul sistemului de justiție penală (Casetă 1).

Caseta 1. Caracteristica eșantionului pentru interviurile individuale aprofundate**● Judecători:**

- ◆ 2 judecători din Judecătoria Cimișlia
- ◆ 2 judecători din Judecătoria Criuleni
- ◆ 2 judecători din Judecătoria Comrat
- ◆ 2 judecători din Judecătoria Soroca.

● Polițiști de sector:

- ◆ 3 angajați ai IP Cimișlia
- ◆ 2 angajați ai IP Criuleni
- ◆ 2 angajați ai IP Comrat
- ◆ 2 angajați ai IP Soroca.

● Ofițeri de urmărire penală:

- ◆ 2 angajați ai IP Cimișlia
- ◆ 2 angajați ai IP Criuleni
- ◆ 2 angajați ai IP Comrat
- ◆ 2 angajați ai IP Soroca.

● Procurori:

- ◆ 2 procurori din Procuratura Cimișlia
- ◆ 2 procurori din Procuratura Criuleni
- ◆ 2 procurori din Procuratura Comrat
- ◆ 2 procurori din Procuratura Soroca.

● Consilieri de probațiune:

- ◆ 3 consilieri de probațiune din Oficiul de probațiune Criuleni
- ◆ 2 consilieri de probațiune din Oficiul de probațiune Cimișlia
- ◆ 2 consilieri de probațiune din Oficiul de probațiune Comrat
- ◆ 2 consilieri de probațiune din Oficiul de probațiune Soroca.

● Medici legiști:

- ◆ 1 medic legist din Cimișlia
- ◆ 1 medic legist din Criuleni
- ◆ 1 medic legist din Comrat
- ◆ 1 medic legist din Soroca.

● Avocați care acordă asistență juridică garantată de stat:

- ◆ 2 avocați din Cimișlia
- ◆ 2 avocați din Criuleni
- ◆ 2 avocați din Comrat
- ◆ 2 avocați din Soroca.

LIMITĂRI:

Principalele limitări aferente realizării evaluării au ținut de restricțiile determinate de situația epidemiologică și răspândirea infecției COVID-19. La etapa de planificare, a fost preconizată realizarea unui șir de discuții focus-grup cu reprezentanții sistemului de justiție penală din raioanele Soroca, Criuleni, Cimișlia și Comrat. Ca urmare, însă, a restricțiilor impuse de autorități și pentru evitarea riscului de răspândire a infecției COVID-19, strategia de realizare a evaluării a fost ajustată, discuțiile focus-grup fiind înlocuite cu interviuri individuale aprofundate, realizate, preponderent, în format online sau telefonic.

TENDINȚE ÎN SESIZAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CAZURILOR DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

Numărul cazurilor de violență în familie, sesizate și înregistrate de autorități, este în creștere.

Potrivit raportului statistic al IGP, în anul 2020 au fost înregistrate **12 970** adresări privind cazurile de violență în familie, comparativ cu **11 840**, efectuate în 2019, și **11 026** – în 2018³. Această tendință este confirmată și la nivelul raioanelor Criuleni, Cimișlia, Comrat și Soroca.

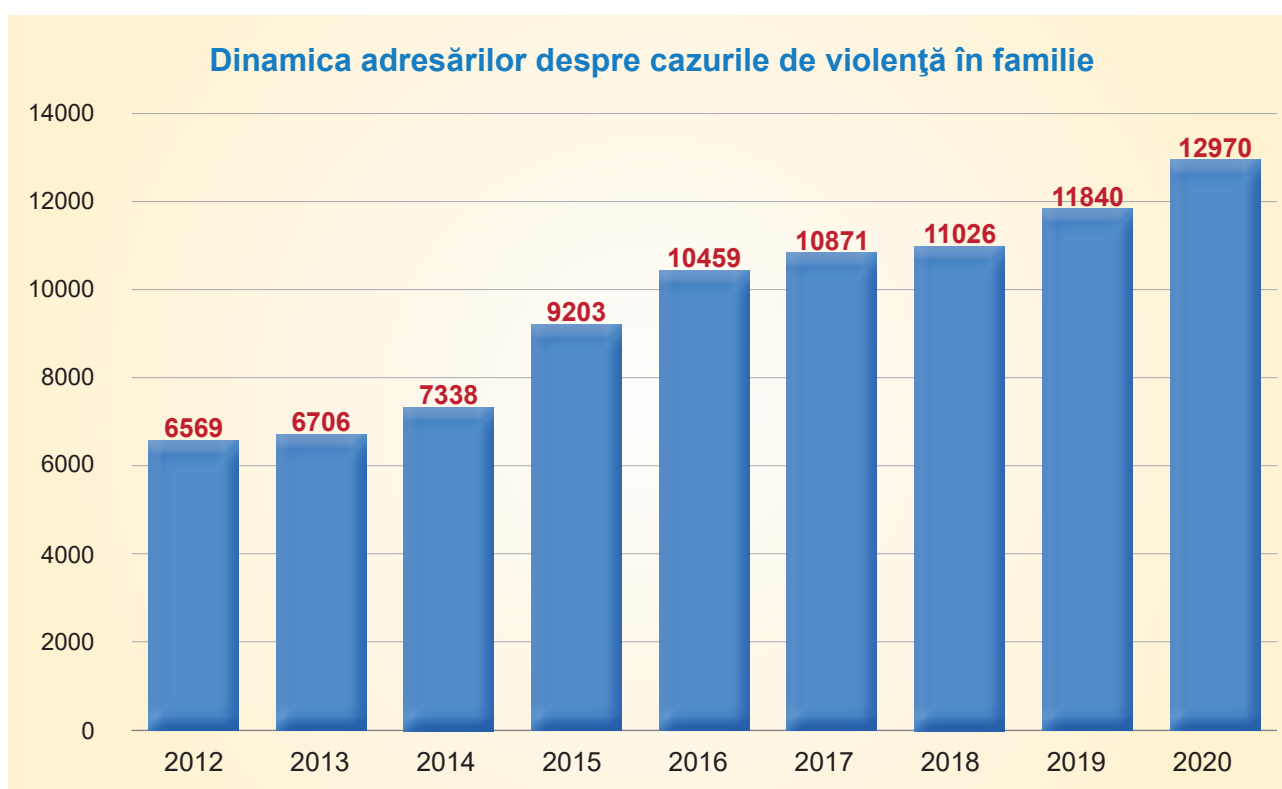

Figura 1. **Dinamica adresărilor despre cazurile de violență în familie, pe parcursul anilor 2012 - 2020**

Interviurile realizate atestă că în localitățile de domiciliu ale respondenților, numărul cazurilor de violență în familie, raportate către autorități, este perceput ca fiind în creștere. Participanții din localitățile Cimișlia, Soroca și Comrat au menționat că în ultimii 3 ani, în comunitatea lor, numărul cazurilor de violență în familie, sesizate și înregistrate de către autorități, este în creștere, iar cei din Criuleni au menționat că numărul acestora este relativ constant.

³ politia.md/sites/default/files/ni_privind_infractionile_ce_atenteaza_la_viata_persoanei_si_cele_de_violenta_in_familie_pentru_2020_pagina_web_a_igp.pdf

Analiza datelor statistice relevă că în anul 2020, în raionul Soroca, au fost înregistrate cele mai multe sesizări cu referire la acte de violență în familie – **526** de sesizări, urmate de cele din Comrat – **257**, din Cimișlia – **256** de sesizări înregistrate. Cele mai puține sesizări au fost înregistrate în raionul Criuleni – **83**.

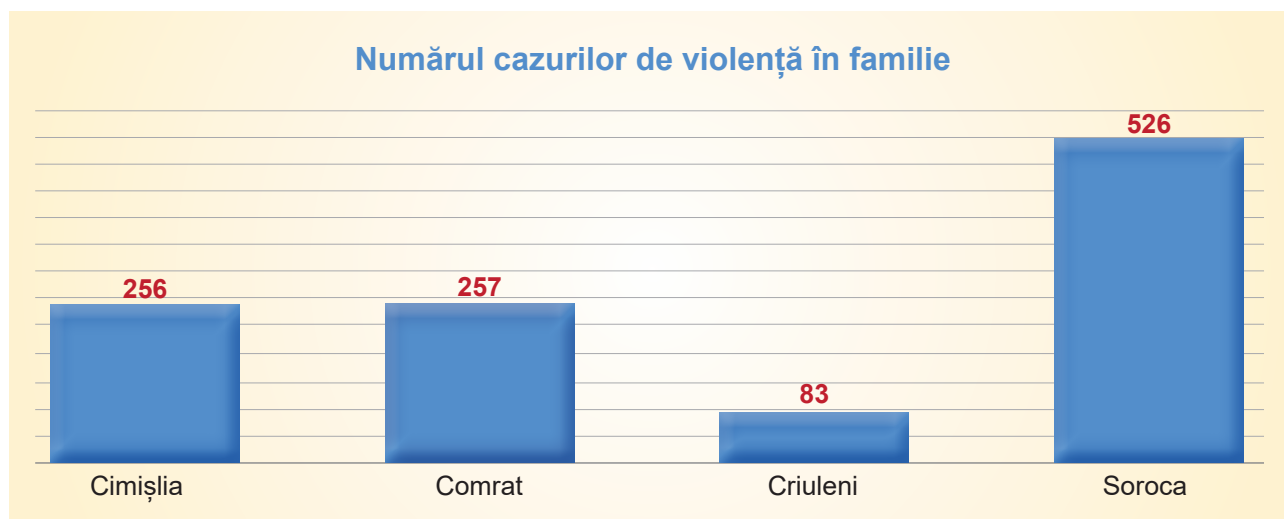

Figura 2. **Numărul sesizărilor privind actele de violență în familie, înregistrate în anul 2020 în raioanele Cimișlia, Criuleni, Comrat și Soroca**

Participanții la interviu au subliniat, însă, că, în pofida tendinței de **creștere a numărului de adresări privind violența în familie, numărul cauzelor penale este în scădere**. Tendința descreșterii numărului de cauze penale privind violența în familie este atestată și la nivel național. Potrivit Raportului privind activitatea Procuraturii Republicii Moldova pentru anul 2020⁴, în anul 2020, procurorii au condus urmărirea penală în **866** cauze penale, pornite în temeiul art. 201¹ al Codului penal (Violența în familie), **fiind înregistrată o descreștere**, comparativ cu anul 2019, în care s-au pornit 969 cauze penale, 998 cauze – în 2018, 956 – în 2017 și 1782 cauze penale – în 2016. Această tendință este condiționată de modificările prevăzute prin Legea nr. 196 din 28 iulie 2016, inclusiv completarea Codului contravențional cu art. 78¹.

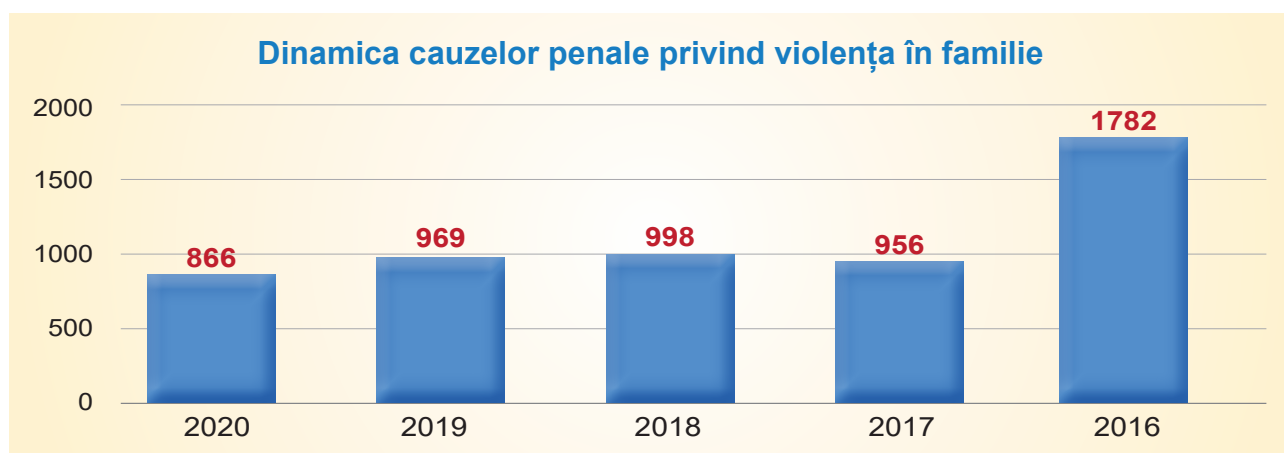

Figura 3. **Dinamica cauzelor penale privind violența în familie pentru anii 2016-2020**

⁴ <http://procuratura.md/file/Raport%20de%20activitate%20a%20Procuraturii%20Republicii%20Moldova%20pentru%20anul%202020.pdf>

În cadrul discuțiilor, participanții la interviuri au identificat posibilele explicații cu referire la percepția de creștere a nivelului de raportare a cazurilor de violență în familie către autorități, cum ar fi:

- Desfășurarea campaniilor de informare prin care se comunică victimelor și potențialelor victime ale violenței în familie despre necesitatea apelării la serviciul unic de urgență 112, dar și la linia telefonică pentru femei, accesibilă 24 din 24 de ore, 7 zile pe săptămână, care oferă servicii de consiliere a victimelor, de informare în condiții de anonimat și confidențialitate. În calitate de practică pozitivă s-a menționat desfășurarea de către poliție, în colaborare cu partenerii de dezvoltare și societatea civilă, a activităților de informare în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie. Potrivit datelor statistice prezentate de profesioniștii intervievați, în anul 2020, în raionul Soroca au fost desfășurate **204** activități de informare a populației, în Criuleni – **45**, în Comrat – **43** și în Cimișlia – **29**. Persoanele intervievate au declarat că poliția a continuat acțiunile de informare și în timpul pandemiei, mijloacele de realizare a acestora fiind ajustate la cerințele de prevenire a răspândirii COVID-19. Cât privește modul de desfășurare a campaniilor de informare și sensibilizare în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, în condiții pandemice, acestea s-au axat pe mijloace alternative de realizare în mediul online sau prin intermediul mass-mediei locale, cum ar fi: mediatizări pe pagina de facebook, în ziare, televiziuni locale, lecții publice, inclusiv în instituțiile de învățământ, distribuirea materialelor informative.
- Mediatizarea cazurilor de violență în familie, inclusiv a cazurilor soluționate cu succes.
- Creșterea încrederii victimelor în autorități și a încrederii că vor primi protecție și asistență.

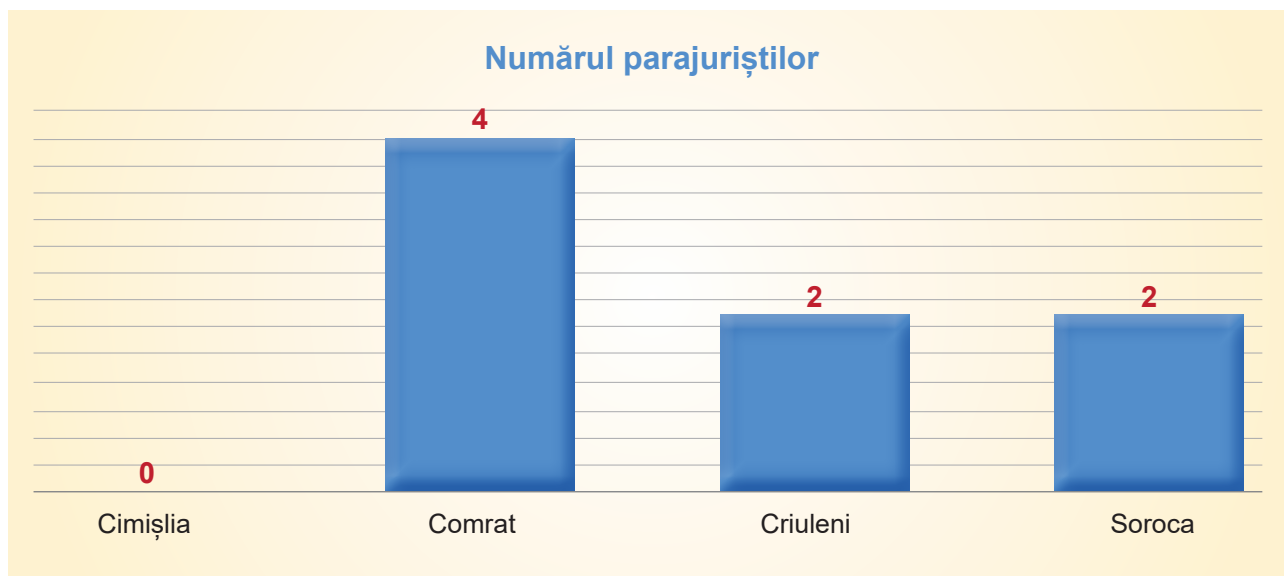
Cu toate acestea, participanții la interviuri au menționat mai mulți factori ce împiedică victimele să raporteze cazurile de violență în familie:

1. Informarea insuficientă a victimelor cu referire la modul de sesizare a actelor de violență și serviciile disponibile. Specialiștii intervievați au expus opinia că gradul de cunoaștere a mecanismului de protecție împotriva violenței în familie, dar și cunoașterea despre existența serviciilor de suport este mai mare în cazul victimelor ce locuiesc în mediul urban, cu un nivel ridicat de studii, dar și cu venituri mai mari în cadrul familiei. În localitățile rurale, victimele violenței în familie dispun de informare juridică limitată, care, de regulă, se realizează de către sursele mass-media. Preponderent, populația raportează către poliție orice încălcare a drepturilor, pentru că nu cunoaște atribuțiile și serviciile prestate de alte structuri de stat sau ONG-uri, ce asistă victimele violenței în familie. Victimele care au televizor, aparat de radio sau conexiune la Internet au acces mai facil la informație. Dacă victimele provin din familii social-defavorizate și nu dețin mijloace electronice de informare, accesul la informație este limitat, iar multe din ele nu cunosc că există o lege care le protejează și nici cum ar putea avea acces la serviciile destinate victimelor violenței în familie. Opiniile expuse de respondenți se confirmă și prin cercetările realizate la nivel național. Potrivit studiului „Bărbații și egalitatea de gen”, **62,4%** dintre femei cunosc despre legile referitoare la violență împotriva femeilor, **9,1%** au negat existența acestora și **28,4%** nu cunosc despre existența acestora⁵.

⁵ Bărbații și egalitatea de gen, Centrul de Drept al Femeilor, Sociopolis, Chișinău, 2015.

- 2. Informarea incorectă privind sancțiunile ce îi pot fi aplicate agresorului** este un impediment în raportarea/sesizarea cazurilor de violență în familie. Participanții la interviuri din toate cele patru raioane au remarcat că mitul ce vizează aplicarea pedepsei cu amendă pentru agresor constituie un impediment în sesizarea cazurilor de violență. Deși cadrul normativ existent nu mai prevede sancțiunea cu amendă pentru acte de violență în familie, puține victime cunosc despre aceste modificări legislative. În percepția generală a populației încă persistă mitul ce vizează aplicarea pedepsei cu amendă pentru agresorii familiari, iar gândul că amenda va fi achitată din bugetul familiei, care de multe ori și așa este modest, constituie un obstacol în raportarea către autorități a actelor de violență în familie.
- 3. Tradiția, specificul cultural și prejudecățile de gen le determină pe femei să tolereze violența în familie și să ezite în a sesiza autoritățile.** Situația descrisă este mult mai accentuată în comunitățile cu valori patriarhale puternice. Spre exemplu, participanții la interviuri din raionul Soroca au remarcat că în ultimii ani nu au avut în examinare cazuri de violență în familie, sesizate de femeile de etnie romă, chiar dacă în acest raion este o comunitate mai mare de romi. Printre posibilele explicații, respondenții au menționat tradiția și specificul cultural al romilor care promovează un mecanism de examinare a conflictelor din familie în interiorul comunității de romi. Situații similare se atestă și în regiunea Comrat.
- 4. Miturile despre violența în familie determină victimele să ezite în raportarea cazurilor către autorități.** Foarte puține femei au raportat cazurile de violență pe care le-au considerat drept cele mai grave, fapt susținut de jumătate dintre femeile care consideră că violența în familie este „o chestiune privată”, care ar trebui rezolvată în cadrul familiei.⁶
- 5. Dependența financiară de agresor** și insuficiența surselor financiare necesare pentru deplasarea în centrul raional, pentru a accesa serviciile disponibile victimelor, dar și pentru a participa la acțiuni procesuale, judecarea cauzei, etc.
- 6. Numărul insuficient al serviciilor acordate gratuit victimelor violenței în familie.** Participanții la interviuri au menționat că populația apelează la un specialist pentru consiliere juridică doar atunci când are o problemă. Pentru a beneficia de consiliere juridică, victimele trebuie să meargă în centrul raional sau la Chișinău. În cadrul interviurilor s-a specificat că în puține sate există ONG-uri sau parajuriști (spre exemplu, în raionul Cimișlia nu activează nici un parajurist – Figura 2), care să realizeze informarea juridică, iar locuitorii din zonele rurale nu cunosc despre resursele existente de asistență, inclusiv de asistență juridică, și despre modalitatea de a obține asistența unui avocat. Profesioniștii intervievați din Soroca și Criuleni au indicat că în localitățile lor activează ONG-uri care acordă și asistență pentru victime, dar, de cele mai multe ori, victimele sunt referite pentru asistență către serviciile din mun. Chișinău. Situația referirii victimelor pentru asistență către serviciile din mun. Chișinău este valabilă și pentru raionul Cimișlia. La Comrat a fost evidențiată practica de referire pentru consiliere juridică primară a victimelor violenței în familie către avocații publici și reprezentanța Oficiului Avocatului Poporului.

⁶ Studiul Bunăstarea și siguranța femeilor, realizat de OSCE, Chișinău, 2019 https://www.osce.org/files/f/documents/e/f/425867_0.pdf

**Figura 4. Numărul parajuriștilor în anul 2020
în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca⁷**

Cel mai frecvent, victime ale violenței în familie sunt femeile, tendință confirmată și la nivel național. În urma violenței domestice, în anul 2020, la nivel național, au suferit 517 persoane, **64,4%** din victime fiind femei, care, preponderent, aveau vârsta de 35-64 ani⁸. Din perspectiva victimelor, violența împotriva femeilor este puțin raportată către poliție și alte organizații, deoarece există o lipsă de încredere în instituțiile care ar trebui să ofere sprijin și servicii victimelor. Rușinea, teama de agresor, precum și lipsa unui sprijin pe termen lung și practic, cum ar fi ajutorul pentru locuințe și ajutorul financiar, sunt obstacole care împiedică femeile să raporteze cazurile de violență în familie.

Deși multe femei au declarat că au suferit vătămări corporale și au avut consecințe psihologice ca urmare a celui mai grav incident de violență fizică și/sau sexuală pe care l-au avut, foarte puține au raportat aceste cazuri la poliție sau la alte instituții. Chiar și atunci când violența este raportată, în percepția victimelor violenței în familie, succesul în ceea ce privește aducerea agresorilor în fața justiției, este discutabil.⁹

CONSTATĂRI:

1. La nivel de percepție, în ultimii 3 ani se atestă o creștere a numărului cazurilor de violență în familie sesizate și înregistrate de autoritățile din raioanele Soroca, Criuleni, Cimișlia și Comrat, tendință care se confirmă și la nivel național.
2. În pofida tendinței de creștere a numărului de adresări privind violența în familie, numărul cauzelor penale este în scădere.

⁷ Numărul parajuriștilor se referă separat la raionul Comrat.

⁸ Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2020, <https://statistica.gov.md/newsview.php?!=ro&idc=168&id=6929>

⁹ Studiul Bunăstarea și siguranța femeilor, realizat de OSCE, Chișinău, 2019 https://www.osce.org/files/f/documents/e/f/425867_0.pdf

3. Gradul de cunoaștere a mecanismului de protecție împotriva violenței în familie, dar și cunoașterea despre existența serviciilor de suport este mai mare în cazul victimelor din mediul urban, cu un nivel ridicat de studii, dar și cu venituri mai mari în cadrul familiei.
4. Desfășurarea campaniilor de informare pentru victimele și potențialele victime ale violenței în familie, mediatizarea cazurilor de violență în familie, inclusiv a cazurilor de succes, și creșterea încrederii victimelor în autorități și a siguranței că vor primi protecție și asistență, sunt identificate ca fiind cauzele principale ale creșterii numărului de sesizări.
5. Victimele violenței în familie sunt rezervate să raporteze cazurile de violență din următoarele motive: tradiția, specificul cultural și prejudecățile de gen, persistența mitului legat de aplicarea pedepsei cu amendă pentru agresor, dependența financiară de agresor, numărul insuficient al serviciilor specializate pentru victimele violenței în familie. Toate acestea le determină pe femei să tolereze violența în familie și să ezite să sesizeze autoritățile, fiind evidentă necesitatea campaniilor naționale de sensibilizare a populației cu privire la gravitatea fenomenului.

PRACTICI POZITIVE:

1. Desfășurarea de către polițiști a campaniilor de informare în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie.
2. Referirea victimelor violenței în familie către avocații publici și reprezentanța Oficiului Avocatului Poporului în raionul Comrat.
3. Referirea victimelor pentru asistență către serviciile din mun. Chișinău, atunci când acestea nu sunt disponibile în comunitate.

RECOMANDĂRI:

1. Desfășurarea campaniilor privind informarea victimelor violenței în familie despre drepturile lor și modul de accesare a serviciilor de protecție și asistență.
2. Informarea femeilor de etnie romă și a celor din comunitățile cu valori patriarhale puternice despre necesitatea de raportare a actelor de violență în familie și despre drepturile lor, despre modul de accesare a serviciilor de protecție și asistență.
3. Evaluarea posibilităților de extindere a numărului de parajuriști și a mediatorilor comunitari care vor asigura accesul la serviciile de protecție și asistență a victimelor violenței în familie, a femeilor de etnie romă și a celor din comunitățile cu valori patriarhale puternice.
4. Elaborarea și diseminarea unui pachet standard de materiale informaționale pentru diferite grupuri de victime, inclusiv materiale adaptate pentru victimele cu vulnerabilități multiple (ex., persoane cu dizabilități mintale, senzoriale, persoane analfabete etc.)

PRACTICI LEGATE DE CONSTATAREA ȘI EVALUAREA RISCURILOR ÎN CAZURILE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE ȘI IDENTIFICAREA AGRESORILOR PRIMARI

Preocupările pentru siguranța victimelor violenței în familie trebuie să fie la baza tuturor intervențiilor în cazurile de violență în familie. Potrivit art. 51 din Convenția de la Istanbul, părțile sunt obligate să asigure ca toate autoritățile relevante, nu doar poliția, să evalueze în mod eficient riscurile conform unei proceduri standard și în cooperare și coordonare reciprocă. Mulți agresori își amenință victimele cu acte grave de violență, inclusiv moartea, și au supus și în trecut victimele la acte grave de violență. În mod corespunzător, este esențial ca orice evaluare a riscurilor să se bazeze pe aprecierea adecvată a gravității situației și să derive din posibilitatea repetării violenței, în special a violenței care duce la decesul victimei. Prevederi similare se conțin și în legislația națională. În special, art. 15³ din Legea Nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie prevede că procesul de evaluare și management al riscurilor de repetare/comitere a actelor de violență în familie este destinat răspunsului cu măsuri neîntârziate și adecvate, menite să asigure protecția victimei sau potențialei victime în urma acțiunilor sau potențialelor acțiuni ale agresorului.

Chiar dacă legislația națională în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie a fost modificată, în sensul obligării tuturor categoriilor de specialiști de a efectua evaluarea riscurilor de comitere sau repetare a cazurilor de violență în familie, o astfel de evaluare se realizează, la etapa actuală, doar de către angajații poliției. Evaluarea riscurilor de comitere sau repetare a cazurilor de violență în familie se efectuează de organul de constatare sau organul de urmărire penală, prezent la fața locului, prin chestionarea subiecților violenței în familie (victimei) referitor la factorii de risc, care generează violența în familie sau care pot favoriza escaladarea actelor de violență și abuz asupra victimelor.

Rezultatele interviurilor realizate cu profesioniștii din raioanele Soroca, Criuleni, Comrat și Cimișlia arată că **de facto evaluarea riscului se realizează preponderent de către organul de constatare, nu și de către ofițerii de urmărire penală**. Dintre ofițerii de urmărire penală intervievați, doar doi ofițeri, care activează în raionul Soroca, au menționat că realizează evaluarea riscului de comitere sau repetare a actelor de violență în familie. Specialiștii intervievați din celelalte raioane au menționat că această acțiune este realizată de polițiștii de sector. Situația descrisă în cadrul interviurilor este confirmată și de datele statistice, colectate în cadrul evaluării, care denotă că, în anul 2020, **doar 8 ordine de restricție de urgență au fost emise de către ofițerii de urmărire penală din cadrul IP Soroca**, în celelalte raioane acestea fiind emise de reprezentanții organului de constatare.

Cu referire la procedura de evaluare a riscului, participanții la interviuri au expus opinia că ar fi utilă simplificarea acesteia, astfel încât să fie necesar a completa cât mai puține documente/înscrisuri tipizate. Drept motivare, participanții au indicat volumul mare de muncă, numărul mare de chemări la

care trebuie să reacționeze, precum și dificultățile de interacțiune cu victima, atunci când ea se află în stare de criză. În opinia specialiștilor intervievați, la etapa întocmirii chestionarului de evaluare a riscului, multe victime nu înțeleg conținutul întrebărilor din chestionarul de evaluare a riscului sau sunt într-o stare emoțională ce creează dificultăți în a se expune. Acest lucru determină necesitatea de a petrece mai mult timp pentru a completa chestionarul, în timp ce sunt chemați pentru a interveni în alte cazuri.

Potrivit Ordinului Ministerului Afacerilor Interne nr. 360 din 08.08.2018 cu privire la aprobarea Instrucțiunii metodice privind intervenția Poliției în prevenirea și combaterea cazurilor de violență în familie, chestionarul de constatare și evaluare a riscurilor *nu este un act procesual*, dar servește drept supliment pentru emiterea ordinului de restricție de urgență sau a ordonanței de protecție. Interviurile realizate relevă că în ultimul an, în toate cele patru raioane, la materialele cauzelor contravenționale și penale de violență în familie angajații poliției anexează chestionarul de constatare și evaluare a riscurilor.

Chiar dacă, în sensul Ordinului nr. 360 din 08.08.2018, nu este un act procesual, **chestionarul de constatare și evaluare a riscurilor poate fi admis, în calitate de mijloc material de probă** pentru constatarea infracțiunii în condițiile art.273 Cod de procedură penală. În susținerea poziției indicate, facem trimitere la prevederile art. 93 alin. (2) pct. 5) Cod de procedură penală, care prevede că „în calitate de probe în procesul penal se admit elementele de fapt constatate prin intermediul documentelor (inclusiv cele oficiale)” și art. 157 alin. (1) Cod de procedură penală, care prevede că „*constituie mijloc material de probă documentele în orice formă (scrisă, audio, video, electronică etc.), care provin de la persoane oficiale fizice sau juridice, dacă în ele sunt expuse ori adevărate circumstanțe care au importanță pentru cauză*”.

Prin urmare, chestionarul de constatare și evaluare a riscurilor fiind un document oficial, poate servi ca mijloc de probă în procesul penal și contravențional. În context, **practica recomandată pentru angajații poliției este să anexeze acest act la materialele cauzei penale și contravenționale**. În cadrul interviurilor realizate cu judecătorii din cele patru raioane, toți judecătorii au menționat că ei consideră relevant ca probă chestionarul de constatare și evaluare a riscurilor și că acesta este util instanței de judecată la individualizarea pedepselor, dar și la examinarea oportunității aplicării măsurii preventive.

CONSTATĂRI:

1. Chiar dacă legislația națională în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie a fost modificată, în sensul obligării tuturor categoriilor de specialiști de a efectua evaluarea riscurilor de comitere sau repetare a cazurilor de violență în familie, o astfel de evaluare se realizează, la etapa actuală, doar de către angajații poliției.
2. Neîndeplinirea obligației de evaluare a riscului de către toți specialiștii ce dețin obligații în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie poate crea situații în care victima nu este protejată.
3. Evaluarea riscului se realizează preponderent de către organul de constatare, nu și de către ofițerii de urmărire penală.

4. Chiar dacă, în sensul Ordinului nr. 360 din 08.08.2018, chestionarul de constatare și evaluare a riscurilor nu este un act procesual, el poate fi admis, în calitate de mijloc material de probă, în procesul penal și contravențional.
5. Chestionarul de constatare și evaluare a riscurilor este util instanței de judecată la individualizarea pedepselor, dar și la examinarea oportunității aplicării măsurii preventive.

PRACTICI POZITIVE:

1. În raionul Soroca evaluarea riscului se realizează și de către ofițerii de urmărire penală.
2. În ultimul an, în toate cele patru raioane, la materialele cauzelor contravenționale și penale de violență în familie angajații poliției anexează chestionarul de constatare și evaluare a riscurilor.
3. Judecătorii consideră relevant chestionarul de constatare și evaluare a riscurilor, acesta devenind util instanței de judecată la individualizarea pedepselor, dar și la examinarea oportunității aplicării măsurii preventive.

RECOMANDĂRI:

1. Întreprinderea măsurilor instituționale și administrative necesare, pentru a spori capacitatea ofițerilor de urmărire penală de evaluare a riscului în cazurile de violență în familie, prin elaborarea recomandărilor/instrucțiunilor metodice și instruirea reprezentanților organului de urmărire penală.
2. Elaborarea recomandărilor pentru angajații poliției, ca să fie asigurată anexarea chestionarului de evaluare a riscului la materialele cauzei penale și contravenționale.

IDENTIFICAREA AGRESORULUI PRIMAR

În cadrul interviurilor individuale, specialiștii intervievați au recunoscut că, în practică, deseori sunt cazuri de depunere a plângerilor din partea mai multor membri de familie, cu învinuiri reciproce de violență în familie și solicitări din partea ambilor membri privind aplicarea măsurilor de protecție.

Pentru a exclude atragerea la răspundere contravențională sau penală concomitentă, este necesară identificarea **agresorului primar**. Fiind întrebați care sunt indicatorii în baza cărora se stabilește cine este agresorul primar, polițiștii au făcut trimitere la algoritmul oferit de art. 2 din Legea nr. 45/2007, care prevede că agresorul primar va fi identificat, având în vedere:

- care dintre subiecții implicați a acționat în apărarea sa ori a altei persoane;
- probabilitatea survenirii unor situații critice pentru fiecare persoană;
- modul de acționare în cadrul scenei de violență și gravitatea leziunilor provocate de fiecare persoană;
- plângerile anterioare de violență în familie, alte împrejurări care indică inițiatorul actelor de violență.

Cu toate acestea, judecătorii participanți la interviu au indicat că, în practică, apar situații când organul de constatare, în cazurile de depunere a plângerilor din partea mai multor membri de familie, cu învinuiri reciproce de violență în familie, pornește două procese contravenționale separate în temeiul art. 78¹ Cod Contravențional, și le expediază în instanța de judecată. Respectiv, instanța de judecată primește două cauze contravenționale distincte, care, de regulă, sunt distribuite aleatoriu către judecători diferiți, care nu au de unde să cunoască că pe rolul instanței mai este o cauză pornită în baza plângerilor din partea mai multor membri de familie, cu învinuiri reciproce de violență în familie. Dacă victima este reprezentată de avocat, atunci va fi informată că poate invoca legitima apărare sau poate fi solicitată conexarea, după care instanța de judecată aplică algoritmul oferit de art. 2 din Legea nr. 45/2007 și stabilește cine este agresorul primar și cine a acționat în apărarea sa sau a altor persoane. În situația în care victima nu are cunoștințe pentru a invoca legitima apărare și dacă nu este reprezentată de avocat, aceasta riscă să fie sancționată pentru acte de violență în familie. O astfel de practică este periculoasă, pentru că victima pierde încrederea în sistemul de justiție și, ulterior, nu raportează actele de violență în familie din teama de a nu fi sancționată. Pentru a eradica asemenea practici, se impune necesitatea instruirii angajaților poliției cu privire la procedura identificării agresorului primar, dar și implementarea unui mecanism de monitorizare/control din partea superiorilor, pentru a nu admite aplicarea acestor practici vicioase.

CONSTATĂRI:

1. Pentru identificarea agresorului primar, polițiștii fac uz de algoritmul oferit de art. 2 din Legea nr. 45/2007.
2. În practică, în cazurile de depunere a plângerilor din partea mai multor membri de familie, cu învinuiri reciproce de violență în familie, apar situații când organul de constatare pornește două procese contravenționale separate, în temeiul art. 78¹ Cod Contravențional, și le expediază în instanța de judecată. O astfel de practică este periculoasă, pentru că victima pierde încrederea în sistemul de justiție și, ulterior, nu raportează actele de violență în familie din teama de a nu fi sancționată.

RECOMANDĂRI:

1. Instruirea angajaților poliției cu privire la procedura identificării agresorului primar.
2. Implementarea unui mecanism de monitorizare/control din partea superiorilor, pentru a preveni aplicarea procedurilor de sancționare a victimelor, atunci când sunt cazuri de depunere a plângerilor din partea mai multor membri de familie.

ELIBERAREA ORDINULUI DE RESTRICȚIE DE URGENȚĂ

În situații de pericol imediat, cea mai eficientă modalitate de garantare a siguranței unei victime a violenței în familie este impunerea unei distanțe fizice între victimă și agresor. În multe cazuri, această măsură cere ca agresorul să părăsească domiciliul victimei. Pentru a evita căutarea rapidă a unui loc sigur într-un adăpost pentru victimă și copiii ei, standardele internaționale recomandă statelor să asigure înlăturarea agresorului din locuință, pentru a-i permite victimei și copiilor să rămână acasă.

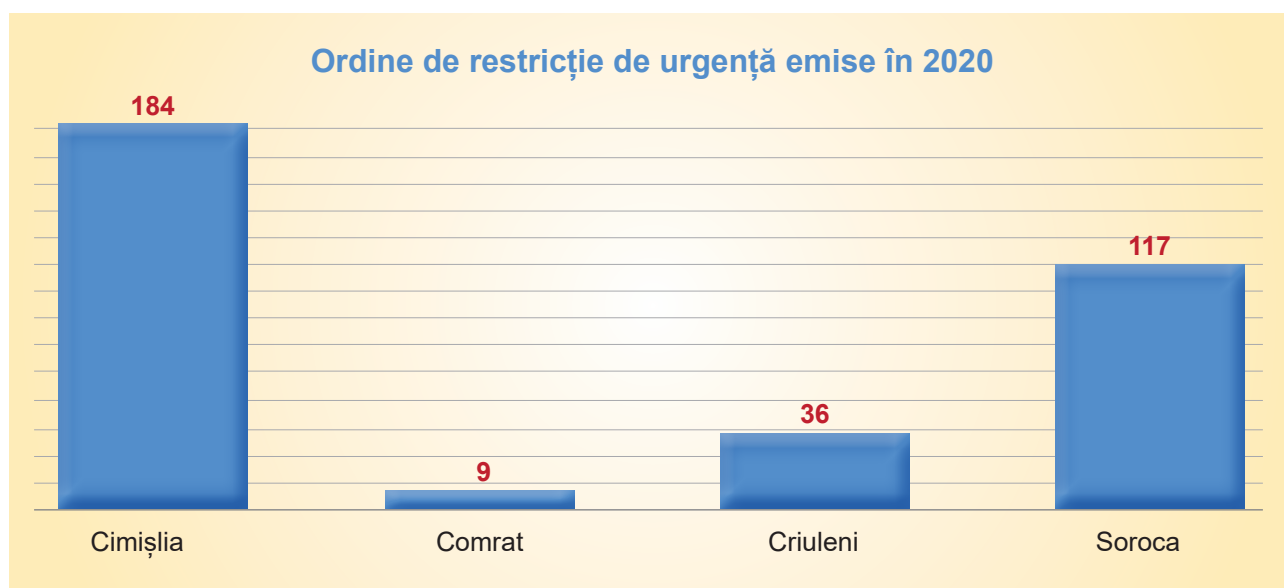
Prin Legea nr.196/2016 a fost completat mecanismul național de protecție a victimelor violenței în familie cu o nouă instituție – **ordinul de restricție de urgență**. Astfel, i-a fost atribuită organului de poliție competența de a interveni în regim de urgență pentru îndepărtarea pericolului de violență asupra victimei, inclusiv în perioada de noapte, în zile de odihnă și la sărbători, când nu era posibilă solicitarea urgentă a măsurilor de protecție în instanța de judecată.

Ordinul de restricție de urgență este o măsură provizorie de protecție a victimei violenței în familie, aplicată de poliție pe termen de 10 zile, prin care are loc înlăturarea imediată a agresorului din locuința familiei și stabilirea unor interdicții prevăzute de lege, în vederea prevenirii repetării/comiterii acțiunilor violente, asigurând astfel victimei și altor membri ai familiei siguranța în locuința lor și în afara acesteia.

Participanții la interviuri au indicat că, la nivel de percepție, **în ultimii 3 ani, în raioanele Cimișlia, Criuleni, Comrat și Soroca, numărul ordinelor de restricție de urgență, emise în privința agresorilor familiari, este în creștere, ceea ce denotă o mai bună protecție a victimelor și creșterea gradului de siguranță a acestora**. Această tendință se atestă și la nivel național, unde, în anul 2020, poliția a eliberat 4 939 ordine de restricție de urgență în privința agresorilor familiari, comparativ cu **4250**, emise în 2019, ceea ce denotă o creștere cu **16,21%**.¹⁰

Potrivit datelor statistice colectate în cele patru raioane, în anul 2020, **cele mai multe ordine de restricție de urgență au fost emise în raionul Cimișlia – 184**, urmat de **117** – în Soroca, **36** – în Criuleni și **9** – în Comrat.

¹⁰ politia.md/sites/default/files/ni_privind_infraactiunile_ce_atenteaza_la_viata_persoanei_si_cele_de_violenta_in_familie_pentru_2020_pagina_web_a_igp.pdf

Figura 5. Numărul ordinelor de restricție de urgență, emise în anul 2020 în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca

Prin Legea nr. 113/2020 au fost operate modificări la Legea 45/2007, inclusiv la art. 12¹ care vizează procedura de eliberare a ordinului de restricție de urgență. În cadrul interviurilor s-a constatat că aceste modificări nu sunt cunoscute suficient de profesioniști și că instrucțiunile interne nu au fost ajustate la amendamentele specificate *supra*. Corespunzător, MAI și IGP urmează să ia toate măsurile instituționale și administrative, pentru a aduce la cunoștința angajaților poliției modificările operate prin Legea nr. 113/2020 și a modifica/completa instrucțiunile interne în conformitate cu modificările.

Odată cu eliberarea ordinului de restricție de urgență, angajatul organului de constatare sau al organului de urmărire penală, care l-a eliberat, întocmește procesul-verbal privind înmânarea ordinului de restricție de urgență, prin care, contra semnătură, agresorul confirmă că a fost informat: cu privire la măsurile stabilite în ordinul de restricție de urgență, despre drepturile și obligațiile în legătură cu eliberarea ordinului, despre sancțiunile care urmează a fi aplicate în cazul neexecutării măsurilor stabilite prin ordinul de restricție de urgență. Obligația asigurării evidenței nominale a agresorilor familiari este pusă în seama angajatului Sectorului de Poliție din raza de domiciliere a agresorului, care inițiază **dosarul de acumulare** (*fișa de evidență*) a lucrului de prevenire terțiară. Datele statistice relevă că, în anul 2020, cei mai mulți agresori familiari s-au aflat în evidența IP Soroca – **135**, urmat de IP Cimișlia – **58**, IP Criuleni – **52** și IP Comrat – **33**. Din perspectiva de gen, majoritatea agresorilor familiari sunt bărbați. Analiza datelor statistice relevă că, deși cele mai multe ordine de restricție de urgență sunt emise în raionul Cimișlia – în număr de 184, la sfârșitul anului 2020, numărul agresorilor familiari aflați în evidență era de numai 58, ceea ce relevă că nu toate persoanele față de care s-a emis ordin de restricție de urgență sunt luate la evidență ca agresori familiari.

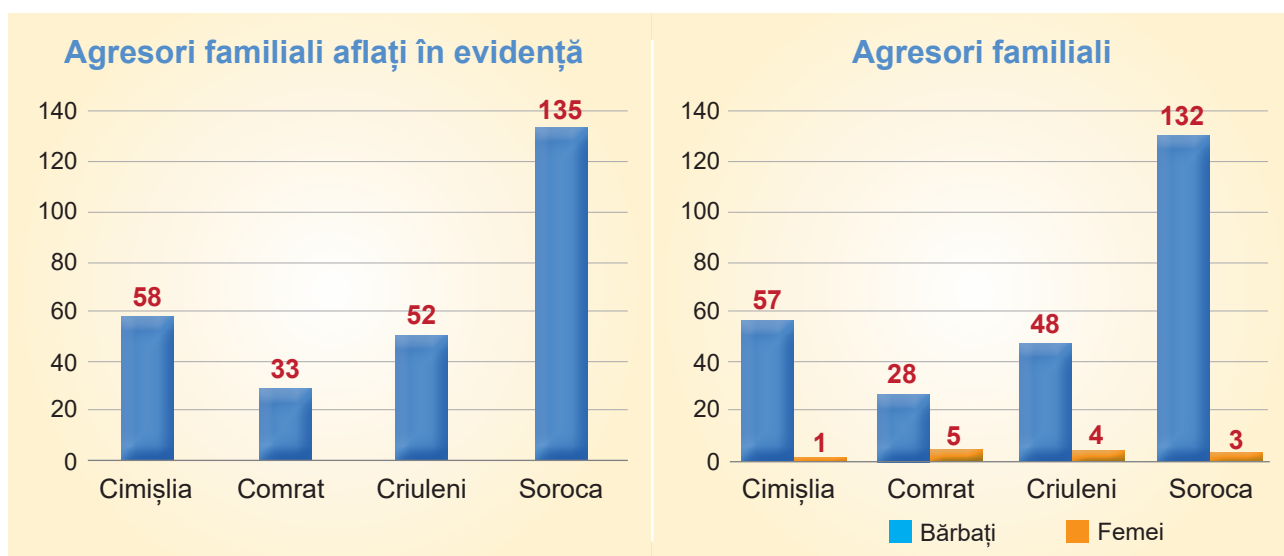

Figura 6. Numărul agresiilor familiale, aflați în evidență în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca

Participanții la interviu au menționat că, la nivelul percepției lor, **în anul 2020 este în scădere numărul ordinelor de restricție încălcate**. Aceste afirmații sunt contrazise de datele statistice naționale. Astfel, potrivit raportului statistic al IGP, numărul ordinelor de restricție de urgență încălcate a crescut de la **414** – în 2018, **553** – în 2019, la **591** – în 2020. În același timp, este de remarcat că și numărul ordinelor de restricție de urgență, emise de poliție în 2020, a crescut considerabil în comparație cu anul 2018 (3877 – în 2018, 4250 – 2019 și 4939 – 2020).

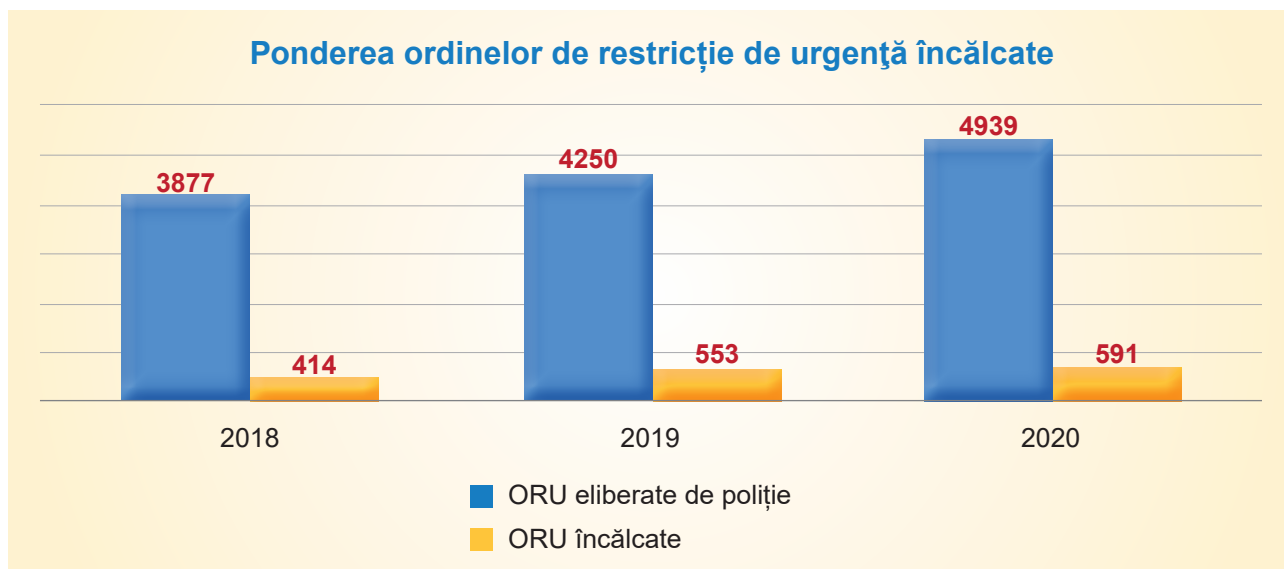
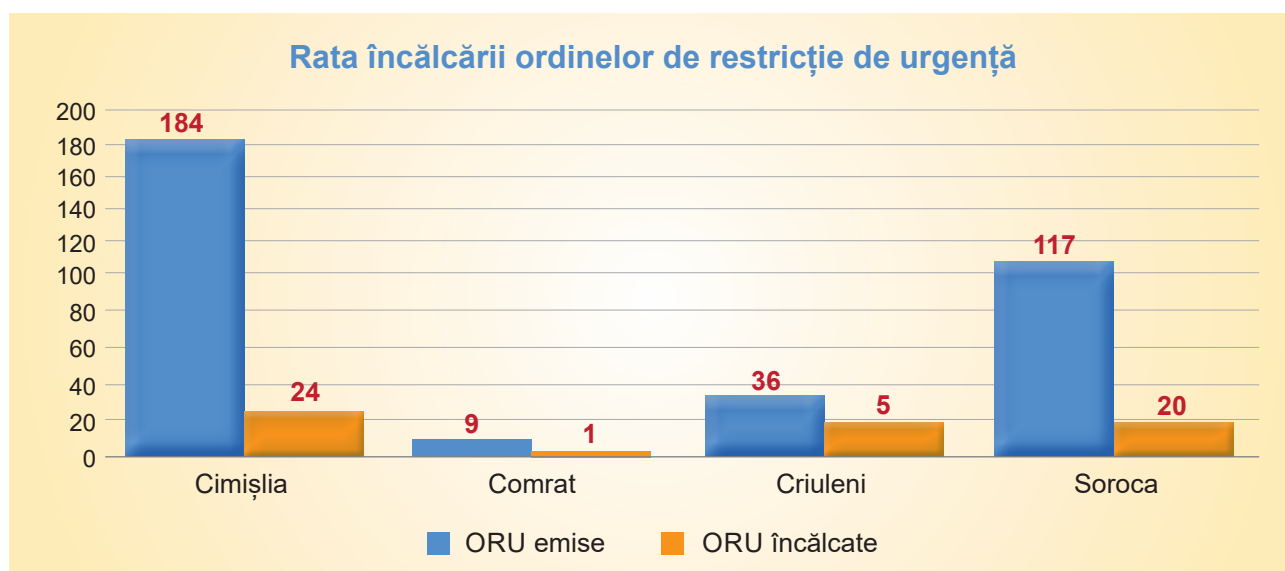

Figura 7. Ponderea ordinelor de restricție de urgență încălcate, comparativ cu cele eliberate de către Poliție

Datele colectate în cadrul evaluării relevă că în perioada indicată, din cele **184** ordine de restricție de urgență, emise în raionul Cimișlia, au fost încălcate **24**; din **117**, emise în raionul Soroca, s-au încălcat **20** de ordine de restricție de urgență; în Criuleni, din **36** ordine de restricție de urgență au fost încălcate **5**; și în Comrat, din **9** ordine unul a fost încălcat. Datele statistice enunțate reflectă o tendință pozitivă, orientată spre siguranța victimei și responsabilizarea agresorilor.

Figura 8. Rata încălcării ordinelor de restricție de urgență, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca

Cu toate că, la nivelul percepției respondenților, numărul ordinelor de restricție de urgență încălcate este în scădere, sancțiunile prea blânde, aplicate pentru încălcarea ordinelor de restricție de urgență, îi încurajează în continuare pe unii agresori să le încalce. Respondenții intervievați au expus opinia că agresorii încalcă ordinele de restricție de urgență pentru că sancțiunile sunt prea blânde și că practica reținerii este destul de anevoioasă. Astfel, s-a menționat că, după operarea modificărilor prin Legea nr.208/2016 în norma de referință a legii contravenționale ce reglementează reținerea persoanei mai mult de 3 ore fără autorizația judecătorului de instrucție, aplicarea acesteia a devenit imposibilă. Respectiv, a devenit imposibilă reținerea mai mult de 3 ore a agresorului care comite contravenția de violență în familie sau intenționat nu îndeplinește ori se eschivează de la îndeplinirea cerințelor ordinului de restricție de urgență în afara orelor de muncă a judecătorului de instrucție, inclusiv pe timp de noapte. Actele de violență în familie și încălcarea ordinului de restricție de urgență, de cele mai multe ori, au loc în timpul nopții sau în zile de odihnă, când judecătorul de instrucție nu este în instanță și, respectiv, până se solicită prezența acestuia, expiră cele 3 ore, mai ales că în majoritatea centrelor raionale judecătoria de instrucție fac naveta și nu domiciliază în localitatea în care activează. Aceste impedimente de ordin organizatoric și procedural creează un cadru permisiv pentru agresor și pun în pericol viața și siguranța victimei.

Potrivit raportului statistic al IGP, **la nivel național se atestă o creștere a numărului procedurilor contravenționale, pornite pentru încălcarea măsurilor de protecție.** Pentru încălcarea măsurilor de protecție, stabilite prin ordinul de restricție de urgență, în anul 2020, la nivel național, poliția a pornit 591 de proceduri contravenționale, conform elementelor constitutive ale componenței de contravenție, prevăzută de art. 318¹ Cod contravențional, comparativ cu 553 proceduri, inițiate în 2019, ceea ce reprezintă o creștere cu **6,87%**. Cu toate acestea, situația pandemică a creat impedimente în examinarea în termeni rezonabili a cauzelor și în aplicarea sancțiunilor pentru agresori.

Participanții la interviu au menționat că **aplicarea sancțiunii contravenționale pentru încălcarea ordinului de restricție de urgență, în mare parte, cu amendă care variază între 3000-3500 lei, nu îi disciplinează pe agresori**, mai ales că, în multe cazuri, examinarea cauzelor contravenționale este tergiversată și, odată cu aplicarea prescripției, aceștia sunt exonerati de plata amenzii.

Analiza datelor statistice¹¹ susțin factologic afirmațiile respondenților privind examinarea cu dificultate a cauzelor contravenționale, pornite în temeiul art. 318¹ Cod Contravențional privind încălcarea sau neexecutarea ordinului de restricție de urgență. Or, în raionul Cimișlia, din cele 24 de cauze contravenționale, trimise în judecată pentru aplicarea sancțiunii contravenționale în temeiul art. 318¹ Cod Contravențional, până la sfârșitul anului 2020 au fost emise 7 decizii de aplicare a amenzii; la Criuleni, din 5 cauze contravenționale, trimise în instanța de judecată, au fost aplicate doar două amenzi. O situație mai bună constatăm în raionul Soroca, unde din 20 de cauze, trimise în judecată, au fost emise hotărâri de aplicare a sancțiunii cu amendă în 19 cazuri.

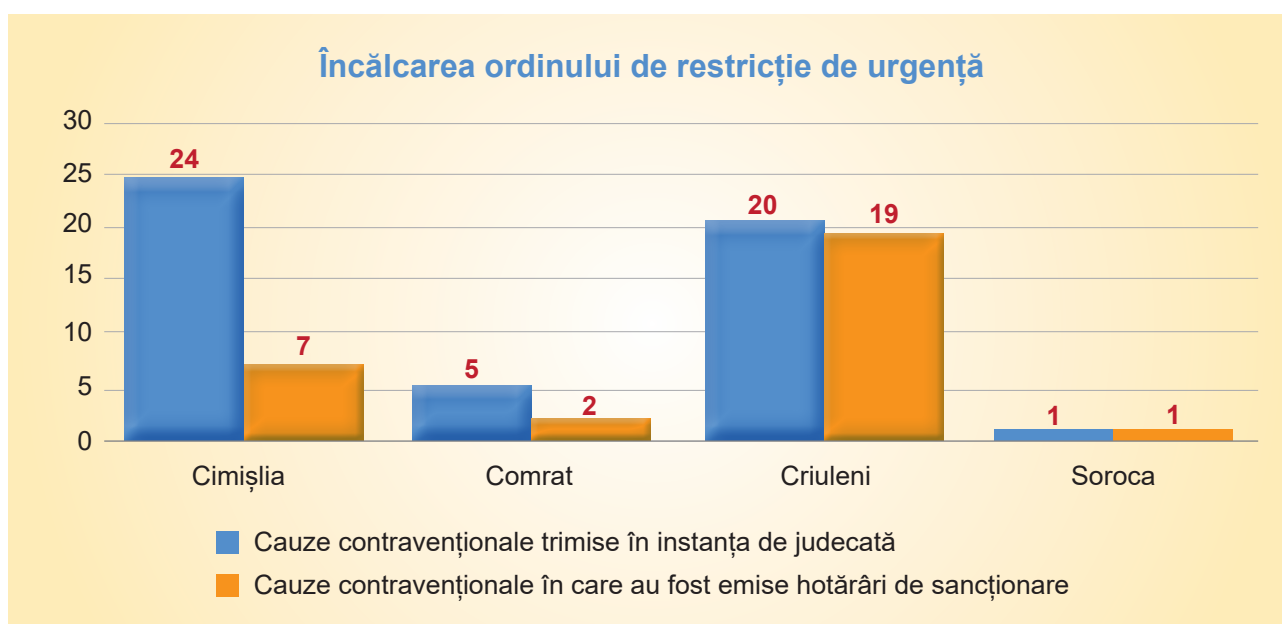

Figura 9. **Rata examinării cauzelor contravenționale în temeiul art. 318¹ Cod Contravențional, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca**

Printre factorii care au determinat examinarea cu dificultate a cauzelor indicate, în cadrul interviurilor s-a menționat că aceasta s-a datorat pandemiei și instituirii regimului special de activitate a instanțelor judecătorești, dar și comportamentului părților care, în perioada restricțiilor, solicitau amânarea ședințelor de judecată.

¹¹ Datele statistice comunicate la interviuri au fost analizate în comparație cu datele disponibile pe paginile web ale instanțelor de judecată

CONSTATĂRI:

1. Din perspectiva de gen, majoritatea agresorilor familiari sunt bărbați.
2. Modificările operate prin Legea nr. 113/2020 la Legea 45/2007 determină necesitatea aprofundării cunoștințelor angajaților poliției cu privire la aceste modificări, inclusiv cu privire la art. 12¹ ce vizează procedura de eliberare a ordinului de restricție de urgență.
3. Numărul ordinelor de restricție de urgență, emise în privința agresorilor familiari, este în creștere, ceea ce reflectă o tendință pozitivă, orientată spre siguranța victimei și responsabilizarea agresorilor.
4. La nivel de percepție a specialiștilor din raioanele Cimișlia, Criuleni, Comrat și Soroca, numărul ordinelor de restricție de urgență încălcate este în scădere.
5. Sancțiunile prea blânde, aplicate pentru încălcarea ordinelor de restricție de urgență, îi încurajează pe agresori să le încalce. Aplicarea sancțiunii contravenționale pentru încălcarea ordinului de restricție de urgență, în mare parte, cu amendă, nu îi disciplinează pe agresori, mai ales că, în multe cazuri, examinarea cauzelor contravenționale este tergiversată și, odată cu aplicarea prescripției, aceștia sunt exonerati de plata amenzii.
6. Nu toate persoanele față de care s-a emis ordin de restricție de urgență sunt luate la evidență ca agresori familiari.
7. Impedimentele de ordin organizatoric și procedural, ce fac dificilă aplicarea reținerii în procedurile contravenționale, creează un cadru permisiv pentru agresor și pun în pericol viața și siguranța victimei.
8. Numărul procedurilor contravenționale, pornite pentru încălcarea măsurilor de protecție, este în creștere, cu toate acestea, situația pandemică a creat impedimente în examinarea în termeni rezonabili a cauzelor și în aplicarea sancțiunilor față de agresori.

PRACTICI POZITIVE:

În raionul Cimișlia au fost eliberate cele mai multe ordine de restricție de urgență.

RECOMANDĂRI:

1. Întreprinderea măsurilor instituționale și administrative, pentru a aduce la cunoștința angajaților poliției modificările operate prin Legea nr. 113/2020 și a modifica/completa instrucțiunile interne, în conformitate cu modificările.
2. Identificarea soluțiilor în vederea asigurării prezenței (la necesitate) judecătorului de instrucție în regim de 24 ore, inclusiv prin delegarea atribuțiilor de instrucție judecătorilor ce domiciliază în localitatea în care instanța își are sediul sau în vederea majorării termenului de reținere a agresorilor familiari fără autorizația judecătorului de instrucție.

INFORMAREA VICTIMEI DESPRE DREPTURILE EI

Protecția și asistența victimelor violenței în familie vizează asigurarea măsurilor de protecție, precum și a accesului victimelor la gama serviciilor sociale, medicale și juridice, în conformitate cu necesitățile specifice ale victimei. Aceste servicii includ plasament, asistență socială, asistență medicală, consiliere psihologică, asistență juridică, linie telefonică pentru victimele violenței în familie. Studiile arată că, în caz de violență familială, femeile pun în prim-plan asistența psihologică, asistența medicală și asistența juridică¹².

Interviurile realizate reflectă că, în majoritatea cazurilor, victima este informată despre drepturile ei de angajații poliției, deoarece în situații de criză solicită intervenția acestora. Atunci când sunt sesizați, angajații poliției explică victimei de ce drepturi beneficiază, inclusiv dreptul la asistență juridică gratuită garantată de stat, precum și serviciile disponibile, inclusiv organele și organizațiile specializate, ce pot oferi astfel de servicii. Informarea victimei se realizează și de către reprezentanții organului de urmărire penală și/sau instanța de judecată în cadrul acțiunilor procesuale și a ședințelor de judecată. Ținând cont de faptul că victimele dețin cunoștințe juridice insuficiente, informarea lor prin înmânarea unei foi pe care sunt înscrise drepturile într-un limbaj juridic complicat poartă un caracter mai mult formal. Multe victime, deși nu înțeleg esența drepturilor lor, ezită să adreseze întrebări – fie pentru a nu deranja autoritățile, fie pentru a nu crea o imagine de necunoaștere. O asemenea practică împiedică victimele să își valorifice drepturile sau să acceseze serviciile disponibile.

Cât privește informarea victimelor de către avocații ce acordă asistență juridică garantată de stat, aceasta, în mare parte, se referă la informația ce vizează termenii și exercitarea căilor de atac în cauzele civile privind aplicarea măsurilor de protecție pentru victimele violenței în familie. La solicitarea măsurilor de protecție, majoritatea victimelor depun cererile personal sau prin intermediul poliției. Respectiv, avocații sunt citați și intervin la etapa de examinare în fond a cererii. În cadrul interviurilor, avocații ce acordă asistență juridică garantată de stat au menționat că informează victimele despre drepturile pe care le au în proces, de regulă, înainte de ședință, când realizează interviul cu victima beneficiară de asistență juridică garantată de stat, dar și după pronunțarea hotărârii, când îi explică hotărârea și căile de atac.

În ceea ce privește informarea victimelor despre serviciile specializate de care pot beneficia victimele violenței în familie, participanții la interviu au expus opinia că aceasta, în mare parte, se realizează de către angajații poliției. În cadrul interviurilor și medicii legiști au indicat că informează victimele despre serviciile la care pot apela, inclusiv prin înmânarea materialelor informative.

¹² Bărbații și egalitatea de gen, Centrul de Drept al Femeilor, Sociopolis, Chișinău, 2015.

CONSTATĂRI:

1. În majoritatea cazurilor, victima este informată despre drepturile ei de angajații poliției, deoarece în situații de criză solicită intervenția acestora.
2. Informarea victimelor despre drepturile lor prin înmânarea unor materiale scrise despre aceste drepturi nu este întotdeauna suficientă și eficientă.
3. Informarea victimelor despre serviciile specializate, de care pot beneficia victimele violenței în familie, în mare parte, se realizează de către angajații poliției.

PRACTICI POZITIVE:

1. Angajații poliției informează victimele despre serviciile specializate, de care pot beneficia victimele violenței în familie.
2. Medicii legiști din cele patru raioane informează victimele despre serviciile la care pot apela, inclusiv, prin înmânarea materialelor informative.
3. Avocații ce acordă asistență juridică garantată de stat informează victimele despre drepturile pe care le au în proces, de regulă, înainte de ședință, când realizează interviul cu victima beneficiară de asistență juridică garantată de stat, dar și după pronunțarea hotărârii, când îi explică hotărârea și căile de atac.

RECOMANDĂRI:

Elaborarea și diseminarea, pentru profesioniștii din sectorul justiției, a materialelor informaționale ce vor asigura informarea victimelor despre drepturile lor și serviciile specializate, astfel încât acestea să fie accesibile pentru persoanele ce posedă un nivel de instruire elementară, dar și pentru a respecta principiul acomodării rezonabile în cazul victimelor cu multiple vulnerabilități (ex., persoane cu dizabilități mintale și psihosociale, dizabilități senzoriale, analfabete etc.). În acest caz, pot fi utilizate materiale elaborate cu utilizarea pictogramelor și a reprezentărilor grafice.

ASISTENȚA JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT

Ținând cont de aspectele traumei psihologice suferite, victimele violenței în familie cu greu își pot apăra singure drepturile în instanțe și, de cele mai multe ori, ele nu au suficiente resurse financiare pentru a achita costurile unui avocat în bază de contract. Anume din aceste considerente, statul asigură victimei violenței în familie asistență juridică gratuită garantată de stat.

Persoanele intervievate au relatat că majoritatea victimelor care s-au adresat la poliție sau procuratură cunosc că violența în familie este sancționată de lege și că au dreptul de a solicita aplicarea măsurilor de protecție, dar nu cunoșteau că au dreptul de a fi asistate de un avocat ales sau un avocat ce acordă asistență juridică garantată de stat, indiferent de nivelul de venituri. În mare parte, victimele asociază asistența juridică cu necesitatea apelării la avocați privați, care percep onorarii semnificative pentru consultații și asistența acordată. Respondenții intervievați au precizat că majoritatea victimelor care au apelat pentru ajutor la autorități nu știau că există posibilitatea de a se adresa pentru asistență juridică gratuită garantată de stat la OT al CNAJGS. Această situație este valabilă, în special, pentru victimele din zona rurală.

Pentru a obține asistența unui avocat ce prestează asistență juridică garantată de stat, victima violenței în familie urmează să completeze cererea de acordare a asistenței juridice calificate și s-o depună personal sau prin fax/email în adresa Oficiului Teritorial al CNAJGS. Datele de contact ale Oficiilor Teritoriale al CNAJGS și formularele cererii privind acordarea asistenței juridice garantate de stat pot fi accesate pe site¹³. În situația în care victimele violenței în familie nu au acces la email sau fax și/sau nici nu dispun de semnătură electronică sau suficiente surse financiare pentru a se deplasa la sediile Oficiilor Teritoriale, obținerea asistenței unui avocat plătit din contul statului este dificilă.

În viziunea specialiștilor intervievați, victimele nu au cunoștințe juridice necesare pentru a întocmi plângeri, cereri sau cererea privind aplicarea măsurilor de protecție a victimelor violenței în familie și, în lipsa suportului juridic, nu se pot adresa în instanța de judecată. Rezultatele studiului relevă **necesitatea unei intervenții prompte, în vederea unei mediatizări mai ample a asistenței juridice garantate de stat pentru victimele violenței în familie, în special pentru cele din zona rurală**. Interviuurile realizate cu avocații ce acordă asistență juridică garantată de stat atestă că situația privind informarea victimelor violenței în familie despre drepturile lor și posibilitățile de obținere a asistenței juridice gratuite este mai bună în localitățile rurale unde activează parajuriști sau ONG-uri, care oferă populației asistență juridică primară. În situația în care în localitățile de reședință a respondenților numărul ONG-urilor active și a parajuriștilor este foarte mic, se impune necesitatea ca Oficiile Teritoriale ale CNAJGS să identifice o modalitate de suplinire a numărului de parajuriști sau de asigurare a asistenței juridice primare prin alte modalități, inclusiv telefon sau online.

¹³ CNAJGS <https://cnajgs.md/ro/bmn/page/contacte>; <https://formulare.cnajgs.md/>

În partea ce ține de reprezentarea în procesele penale și contravenționale a victimei violenței în familie de către un avocat, rezultatele interviurilor arată că majoritatea victimelor nu sunt asistate de avocat. Această tendință se atestă și la nivel național. Potrivit Raportului de monitorizare a proceselor de judecată pe cauze de violență în familie, violență sexuală și trafic de ființe umane, procesul de monitorizare a cauzelor penale de violență în familie și violență sexuală asupra femeilor, s-a constatat că, din totalul de 45 de cauze penale din această categorie de infracțiuni, cuprinse de monitorizare, doar în 4 cauze partea vătămată a fost asistată în proces de avocat, inclusiv într-o cauză – de un avocat ales și în alte 3 cauze a beneficiat de asistență juridică garantată de stat. Numărul mic de beneficiari cu statut de victimă/parte vătămată este determinat de faptul că, aceste persoane dispun de dreptul la asistență juridică garantată de stat doar din momentul în care obțin oficial statutul procesual de victimă/parte vătămată. Prin urmare, pînă la modificările operate prin Legea nr. 113/2020 nu era suficientă simpla solicitare de către de victimă/parte vătămată a asistenței juridice garantate de stat, ci era obligatoriu să fie justificat statutul procesual, prezentând ordonanța prin care i s-a atribuit acest statut. Cât privește reprezentarea în cauzele de violență în familie, același raport indică că doar în 12% din cauzele monitorizate partea vătămată a fost asistată în proces de avocat, de fiecare dată fiind vorba de avocat ales. Practica vizată afectează siguranța victimelor și răspunderea agresorilor. Totuși, trebuie să menționăm că în ultimii ani, la nivel național se atestă o creștere a numărului de solicitări de acordare a asistenței juridice victimelor violenței domestice. Astfel, potrivit Raportului anual de activitate al CNAJGS pentru anii 2019-2020, din numărul total de 1043 cazuri de asistență juridică garantată de stat acordată victimelor în anul 2020, 996 au constituit cazuri de acordare a asistenței juridice victimelor violenței domestice, inclusiv copii, comparativ cu 948 cazuri în anul 2019.

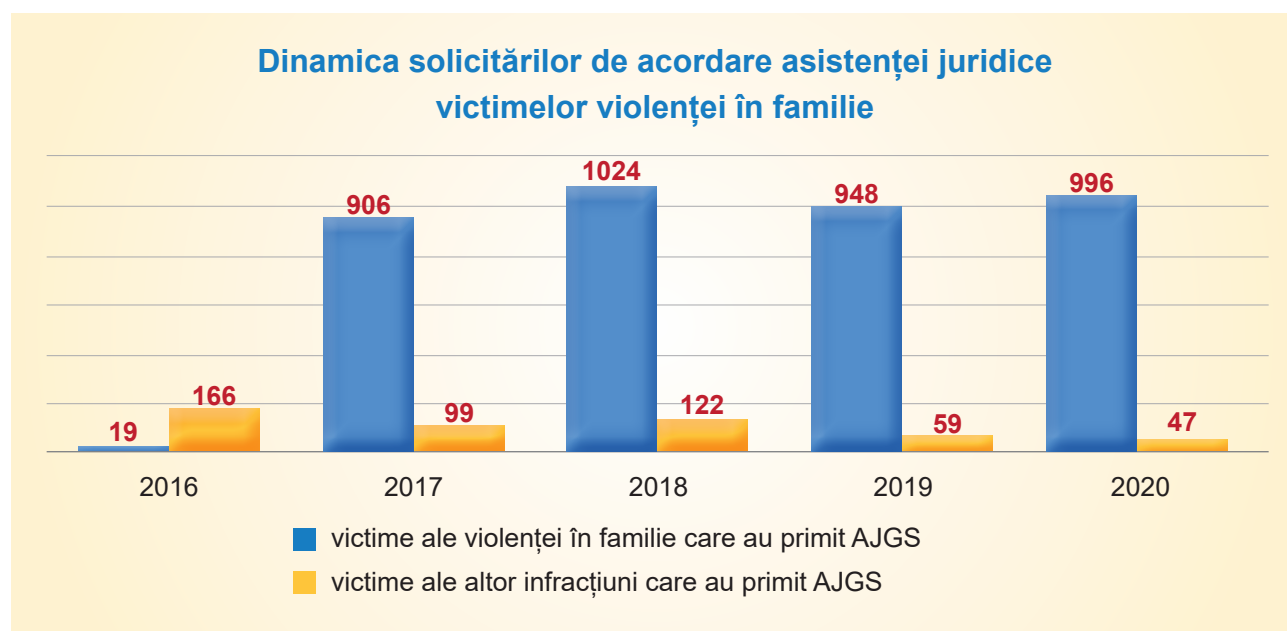

Figura 10. **Dinamica solicitărilor de acordare asistenței juridice victimelor violenței în familie pentru anii 2016-2020**

În cadrul interviurilor, atât reprezentanții organului de urmărire penală, cât și judecătorii au remarcat că este mult mai ușor să lucreze cu victima atunci când aceasta este asistată de avocat, dar nu în toate cazurile victimele beneficiază de asistența acestuia. Atât reprezentanții organului de urmărire penală, cât și judecătorii prezenți la interviu au indicat că explică victimei dreptul de a beneficia de asistență juridică garantată de stat, însă valorificarea acestui drept rămâne la discreția lor.

Judecătorii intervievați au menționat că o mare parte dintre victimele violenței în familie, ajunse în fața instanței de judecată, nefiind reprezentate de un avocat, nu își cunoșteau deloc drepturile. Respectiv, judecătorului îi revine rolul să le informeze, iar uneori și să le explice într-un limbaj uzual/popular în ședința de judecată fiecare drept în parte. Totodată, persoanele intervievate au reiterat că majoritatea victimelor nu își cunosc dreptul de a beneficia de serviciile unui avocat ce acordă asistență juridică garantată de stat, nemaivorbind de posibilitatea de a contracta un avocat privat, care pentru victimele violenței în familie pare a fi un serviciu utopic. Trebuie să menționăm practicile pozitive, identificate în raionul Cimișlia, în care, în toate cauzele penale de violență în familie, în temeiul demersului ofițerului de urmărire penală sau a procurorului, se solicită desemnarea pentru victimă a unui avocat de stat sau de la CDF și alte organizații partenere, fiind asigurată continuitatea și la judecarea cauzei, precum și în apel sau recurs.

Prin Legea nr. 113/2020 a fost completat art. 28 din Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat cu introducerea alin (1¹), care prevede că, în cazul în care persoana necesită asistență juridică de urgență, în conformitate cu art. 19 alin. (1) lit. b¹), la solicitarea persoanei sau a organului care a fost sesizat cu referire la săvârșirea violenței în familie sau a infracțiunii privind viața sexuală, oficiul teritorial este obligat să acorde asistență juridică de urgență prin numirea unui avocat de serviciu din lista avocaților specializați în asistența victimelor:

- în procesul de depunere și examinare a cererii privind aplicarea măsurilor de protecție, în condițiile art. 278⁶ din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova sau art. 215¹ din Codul de procedură penală al Republicii Moldova;
- la etapa depunerii plângerii și a acțiunilor procesuale efectuate cu participarea victimei violenței în familie sau a infracțiunii privind viața sexuală.

Modificările legislative enunțate, vor permite acordarea 24/24 a asistenței juridice de urgență victimelor violenței domestice și infracțiunilor sexuale la faza depunerii plângerii.

Cu toate acestea, până în prezent nu au fost ajustate actele subsecvente ce ar permite instituirea unui mecanism pentru punerea în executare a Legii nr. 113/2020, inclusiv de acordare a asistenței unui avocat de la etapa depunerii plângerii și a acțiunilor procesuale, efectuate cu participarea victimei violenței în familie. În contextul celor expuse, se recomandă CNAJGS să întreprindă măsuri de completare și modificare a actelor interne, pentru a crea un mecanism de implementare a modificărilor la Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat în baza Legii nr. 113/2020.

CONSTATĂRI:

1. Majoritatea victimelor violenței în familie, care s-au adresat la poliție sau procuratură, cunosc că violența în familie este sancționată de lege și că au dreptul de a solicita aplicarea măsurilor de protecție, dar nu cunosc că au dreptul de a fi asistate de un avocat ales sau un avocat ce acordă asistență juridică garantată de stat, indiferent de nivelul de venituri.
2. Victimele nu au cunoștințele juridice necesare pentru a întocmi plângeri, cereri sau cererea privind aplicarea măsurilor de protecție a victimelor violenței în familie și, în lipsa suportului juridic, nu se pot adresa în instanța de judecată.
3. În procesele penale și contravenționale, de cele mai multe ori, victimele violenței în familie nu sunt asistate de avocat. Practica vizată afectează siguranța victimelor și răspunderea agresorilor familiali.

PRACTICI POZITIVE:

În raionul Cimișlia, în temeiul demersului ofițerului de urmărire penală sau al procurorului, se solicită, în toate cauzele penale de violență în familie, desemnarea pentru victimă a unui avocat de stat sau de la CDF și alte organizații partenere, fiind asigurată continuitatea și la judecarea cauzei, precum și în apel sau recurs.

RECOMANDĂRI:

1. Încurajarea angajaților poliției, procurorilor, judecătorilor în a solicita desemnarea unui avocat, care va acorda asistență juridică victimelor în cauze penale și contravenționale de violență în familie;
2. Extinderea rețelei de parajuriști, în special, în localitățile în care există dificultăți de accesare a serviciilor juridice;
3. Evaluarea posibilității creării unei rețele de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat care, conform unui grafic stabilit, să acorde asistență juridică în zonele rurale, offline, online sau prin telefon. Graficul avocaților ce vor acorda asistență juridică în localitățile rurale, offline, online sau prin telefon urmează a fi diseminat în fiecare localitate din raionul în care avocații au fost repartizați.
4. Elaborarea materialelor informaționale cu referire la modul de accesare de către victimele violenței în familie a AJGS în regim offline și online, astfel încât acestea să fie accesibile pentru persoanele ce posedă un nivel de instruire elementară, dar și pentru victimele cu multiple vulnerabilități (ex., persoane cu dizabilități mintale și psihosociale, dizabilități senzoriale, analfabete etc.). În acest caz, pot fi utilizate materiale elaborate cu utilizarea pictogramelor și a reprezentărilor grafice.

5. Informarea populației cu referire la modul de accesare de către victimele violenței în familie a AJGS în regim offline și online. Mesajele informative trebuie să indice pașii pe care urmează să-i întreprindă beneficiarul, pentru a obține AJGS (ex., unde găsește modelul de cerere de acordare a AJGS, când trebuie să completeze declarația, ce face după ce a completat cererea/declarația și unde o expediază, cine îl va informa cu referire la avocatul desemnat etc.).
6. Diseminarea informației cu referire la modul de accesare de către victimele violenței în familie a AJGS în regim offline și online atât în localitățile urbane, cât și cele rurale prin intermediul mijloacelor mass-media, ziare locale, publicarea pe pagina web a instituției, etc.
7. Modificarea actelor interne, pentru a crea un mecanism de implementare a modificărilor la Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat în baza Legii nr. 113/2020.

RAPORTAREA ȘI REFERIREA CAZURILOR DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

Articolul 12 alin. (4) al Legii nr. 45/2007 stabilește obligația profesioniștilor, cărora, prin lege, le sunt impuse reguli de confidențialitate, să raporteze autorităților competente orice bănuieli rezonabile despre comiterea actului de violență asupra copiilor. Raportarea actelor de violență în privința persoanelor adulte se face cu acordul victimei. Acordul victimei nu este necesar când actele de violență în familie pun în pericol viața sau sănătatea victimei ori există un pericol iminent de a se produce asemenea acte de violență.

Interviurile realizate atestă că, cel mai des, cazurile sunt raportate de către angajații poliției asistenților sociali comunitari sau direcțiilor de asistență socială și protecție a familiei. Medicii legiști au relevat faptul că informația despre victimele care solicită examinarea medico-legală în regim extrajudiciar, în toate cazurile, este raportată către organele de drept, fiind informată, inclusiv, victima despre această procedură. Cu toate că în cadrul Inspectoratelor de Poliție este constituit serviciul psihologic pentru acordarea obligatorie a consilierii psihologice primare și detensionarea stării psiho-emoționale a victimelor aflate în stare de criză, niciun respondent nu a indicat că în perioada de referință a făcut uz de acest serviciu.

Referirea către specialiștii din cadrul altor organizații abilitate cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, pentru acordarea asistenței specializate psihologice, juridice, sociale, este importantă. În toate cazurile, referirea către astfel de servicii se face cu acordul victimei – indiferent de gradul de risc. Având în vedere faptul că în regiunea Comrat nu exista un centru de plasament pentru victimele violenței în familie, profesioniștii întâmpinau dificultăți în referirea către aceste servicii specializate. Această situație s-a remediat după deschiderea, în regiunea Comrat, a Centrului de plasament pentru victime. În cadrul interviurilor, profesioniștii din cele patru raioane au indicat că, în contextul pandemiei, referirea către serviciile specializate s-a realizat cu mai multe dificultăți, deoarece nu tot timpul era clar programul și regimul de lucru al serviciilor respective, multe fiind în regim special de activitate sau oferind asistență doar online, în timp ce nu toate victimele dispun de dispozitive tehnice și conexiune la internet, pentru ca acestea să devină accesibile. Sistarea transportului public și restricțiile de circulație impuse au constituit obstacole în accesarea de către victime a serviciilor specializate, care, de regulă, sunt amplasate în centrele raionale sau în mun. Chișinău. Pentru a facilita accesul victimelor la servicii specializate, angajații poliției asigurau transportul victimelor sau ofereau victimelor care nu aveau acces la internet chiar dispozitivele tehnice proprii, pentru accesarea serviciilor online. O altă dificultate în referirea victimelor către serviciile specializate a ținut de faptul că centrele de plasament pentru victime, în perioada stării de urgență,

nu primeau beneficiare noi, pentru a preveni răspândirea infecției COVID 19. În acest context, pentru a asigura securitatea victimei, respondenții din raionul Cimișlia au indicat că au apelat la centrele de plasament din alte localități, care dispuneau de încăperi ce asigurau respectarea condițiilor epidemiologice, sau la ONG-uri din cadrul Coaliției Naționale *Viața fără violență în familie*, pentru a identifica posibilitatea închirierii unui spațiu locativ pentru victimă, pentru perioada de autoizolare. Aceeași practică a fost descrisă și de persoanele intervievate din raionul Soroca, care au mai menționat suplimentar că, la nivel de raion, administrația publică locală a identificat posibilitatea amenajării în centrele de plasament a unor încăperi separate, care să asigure autoizolarea beneficiarelor pentru perioada de 14 zile. Deși facilitarea plasamentului este, inclusiv, de competența profesioniștilor din domeniul asistenței sociale, respondenții din raionul Cimișlia au indicat că, în mare parte, angajații poliției sunt cei care se ocupă de identificarea centrului de plasament pentru victimele violenței în familie și asigurarea transportului pentru acestea. Totuși, în raioanele Criuleni, Comrat și Cimișlia au fost identificate intervenții comune, în cadrul echipelor multidisciplinare, în soluționarea cazurilor de violență în familie. Astfel de intervenții comune ale echipelor multidisciplinare în soluționarea cazurilor de violență în familie au fost înregistrate în Criuleni – 49 cazuri, în Comrat – 1, în Cimișlia – 4. Trebuie să menționăm și practica pozitivă, identificată în raionul Cimișlia, în care în toate cauzele penale de violență în familie, în baza demersului ofițerului de urmărire penală sau al procurorului, se solicită evaluarea și asistența psihologică a victimelor de către ONG-urile specializate în asistența victimelor sau, în cazul copiilor, de către Serviciul raional de asistență psihopedagogică.

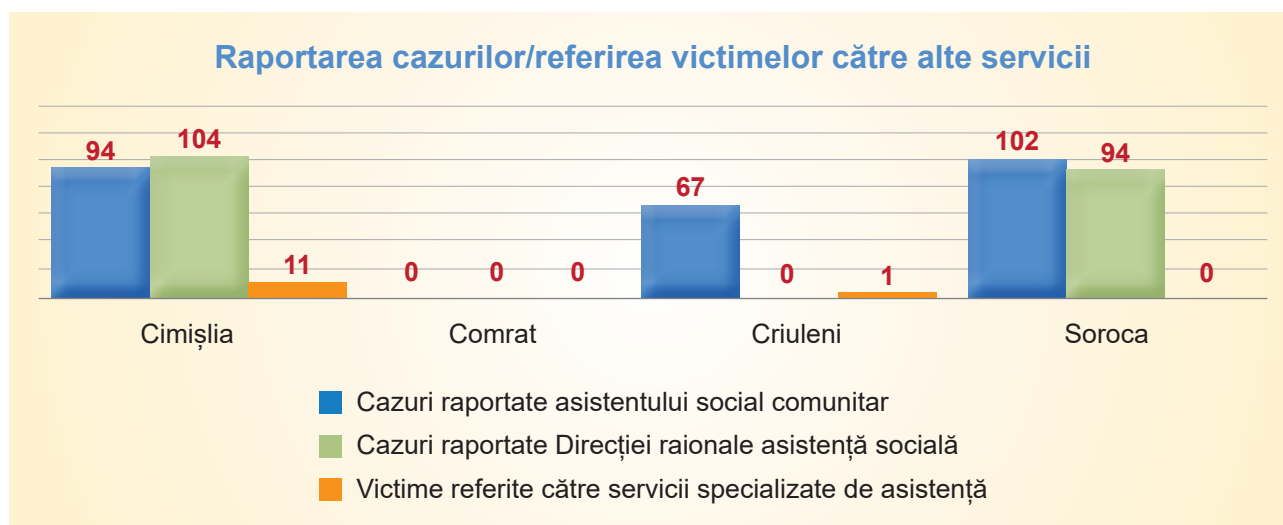

Figura 11. **Rata de raportare a cazurilor și referire a victimelor violenței în familie, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca**

CONSTATĂRI:

1. Cel mai des, cazurile sunt raportate de către angajații poliției asistenților sociali comunitari sau direcțiilor de asistență socială și protecție a familiei.
2. Informația despre victimele care solicită examinarea medico-legală în regim extrajudiciar, în toate cazurile, este raportată de medicii legiști către organele de drept, fiind informată, inclusiv, victima despre această procedură.
3. În contextul pandemiei, referirea către serviciile specializate s-a realizat cu mai multe dificultăți, deoarece nu tot timpul era clar programul și regimul de lucru al serviciilor respective, multe fiind în regim special de activitate sau oferind asistență doar online, în timp ce nu toate victimele dispun de dispozitive tehnice și conexiune la internet, pentru ca acestea să devină accesibile.
4. Sistarea transportului public și restricțiile de circulație, impuse pentru a preveni răspândirea infecției COVID 19, au constituit obstacole în accesarea de către victime a serviciilor specializate, care, de regulă, sunt amplasate în centrele raionale sau în mun. Chișinău.
5. În mare parte, angajații poliției sunt cei care se ocupă de identificarea centrului de plasament pentru victimele violenței în familie și asigurarea transportului pentru acestea.

PRACTICI POZITIVE:

1. În raionul Cimișlia, în toate cauzele penale de violență în familie, se solicită, în baza demersului ofițerului de urmărire penală sau al procurorului, evaluarea și asistența psihologică a victimelor de către ONG-urile specializate în asistența victimelor sau, în cazul copiilor, de către Serviciul raional de asistență psihopedagogică.
2. În raioanele Criuleni, Comrat și Cimișlia au fost identificate intervenții comune, în cadrul echipelor multidisciplinare, în soluționarea cazurilor de violență în familie.
3. Pentru a facilita accesul victimelor la servicii specializate în perioada stării de urgență, angajații poliției asigurau transportul victimelor sau le ofereau celor care nu aveau acces la internet dispozitivele tehnice proprii pentru accesarea serviciilor online.
4. În perioada stării de urgență, pentru a asigura securitatea victimei, profesioniștii din raionul Cimișlia și Soroca au apelat la centrele de plasament din alte localități, care dispuneau de încăperi ce asigurau respectarea condițiilor epidemiologice, sau la ONG-uri din cadrul Coaliției Naționale *Viața fără violență în familie*, pentru a identifica posibilitatea închirierii unui spațiu locativ pentru victimă, pentru perioada de autoizolare.

RECOMANDĂRI:

1. Elaborarea instrucțiunilor metodice pentru profesioniștii din domeniul justiției, care vor explica algoritmul de raportare a cazurilor de violență în familie, inclusiv în contextul modificărilor operate prin Legea nr.113 din 09.07.20, MO199-204/07.08.20 art.400, în vigoare 07.09.20.
2. Elaborarea și diseminarea pentru profesioniștii din sectorul justiției a materialelor informaționale ce vor asigura referirea victimelor către serviciile specializate. În acest caz, pot fi preluate practicile de referire a victimelor, aplicate de reprezentanții organului de urmărire penală din raionul Cimișlia.
3. Instruirea profesioniștilor din sectorul justiției (în format mixt) cu privire la implementarea mecanismului de referire a victimelor violenței în familie și oferirea unui răspuns coordonat.

EMITEREA ORDONANȚEI DE PROTECȚIE

Ordonanța de protecție este un act legal, prin care instanța de judecată aplică măsuri de protecție victimei pentru o perioadă determinată de timp. În cadrul interviurilor s-a stabilit că, în cazurile când poliția este sesizată cu referire la acte de violență în familie, angajații poliției, în cadrul intervenției lor în soluționarea cazurilor de violență în familie, informează victima despre posibilitatea obținerii ordonanței de protecție în procedură civilă (art. 278⁴-278⁹ CPC)¹⁴ și în procedură penală (art. 215¹ CPP)¹⁵.

Pentru solicitarea ordonanței de protecție, victima se poate adresa instanței de judecată personal sau prin reprezentant, inclusiv prin intermediul unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat și căruia i-au fost delegate împuterniciri. În cazul în care victima este în stare de **imposibilitate și nu poate depune cererea** din motive de sănătate, vârstă, alte motive întemeiate, la solicitarea ei, cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție poate fi depusă, în interesele victimei, de către organul de **poliție, organul de asistență socială** sau de către **procuror**.

Din interviurile realizate rezultă că, în cele **mai multe cazuri, ordonanțele de protecție sunt solicitate la demersul polițistului de sector**. Doar în raionul Cimișlia a fost identificată practica ca organul de urmărire penală să solicite aplicarea măsurilor de protecție pentru victime în temeiul art. 215¹ Cod de procedură penală, în instanța de judecată, pentru aplicarea măsurilor de protecție.

La nivel național se atestă o creștere a numărului demersurilor, înaintate de angajații poliției către instanțele judecătorești, privind aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie. Potrivit raportului IGP¹⁶, pe parcursul anului 2020, Poliția a înaintat instanțelor judecătorești 340 demersuri privind aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie, comparativ cu 321 demersuri înaintate în anul 2019. Această tendință nu se confirmă și la nivel local, spre exemplu, în raionul Criuleni, pe parcursul anului 2020, au fost înaintate doar 5 solicitări privind aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie. Deși, din analiza datelor disponibile pe portalul instanțelor de judecată a Judecătoriei Comrat, rezultă că angajații poliției, pe parcursul anului 2020, nu au depus în instanța de judecată niciun demers privind aplicarea măsurilor de protecție pentru victimele violenței în familie, interviurile realizate cu angajații poliției i atestă că aceștia au solicitat aplicarea măsurilor de protecție pentru victimele violenței în familie. O posibilă explicație a divergențelor acestor date este că la înregistrarea demersului privind aplicarea măsurilor de protecție

¹⁴ Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225 din 30.05.2003, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 03.08.2018, nr. 285-294; art. 278⁴-278⁹;

¹⁵ Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 05.11.2013, nr. 248-251; art. 215¹.

¹⁶ https://politia.md/sites/default/files/ni_privind_infrafractiunile_ce_atenteaza_la_viata_persoanei_si_cele_de_violenta_in_familie_pentru_2020_pagina_web_a_igp.pdf

pentru victimele violenței în familie, greșea instanței de judecată indică în program numele părților, nu și al angajatului poliției. În plus, pentru a evita situațiile de respingere a demersului privind aplicarea măsurilor de protecție pentru victimele violenței, pe motiv că nu se confirmă starea de imposibilitate a victimei, polițiștii întocmesc cererea în numele victimei și, după ce conținutul este consultat și semnat de victimă, o depun în instanța de judecată.

În pofida creșterii, la nivel național, a **numărului de demersuri, înaintate de angajații poliției către instanțele judecătorești, privind aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie, numărul ordonanțelor de protecție, emise de către instanțele judecătorești este în scădere**. Astfel, în anul 2020, instanțele judecătorești au emis **635** ordonanțe de protecție, comparativ cu **710**, emise în 2019, ceea ce constituie o scădere cu **10,56%**¹⁷.

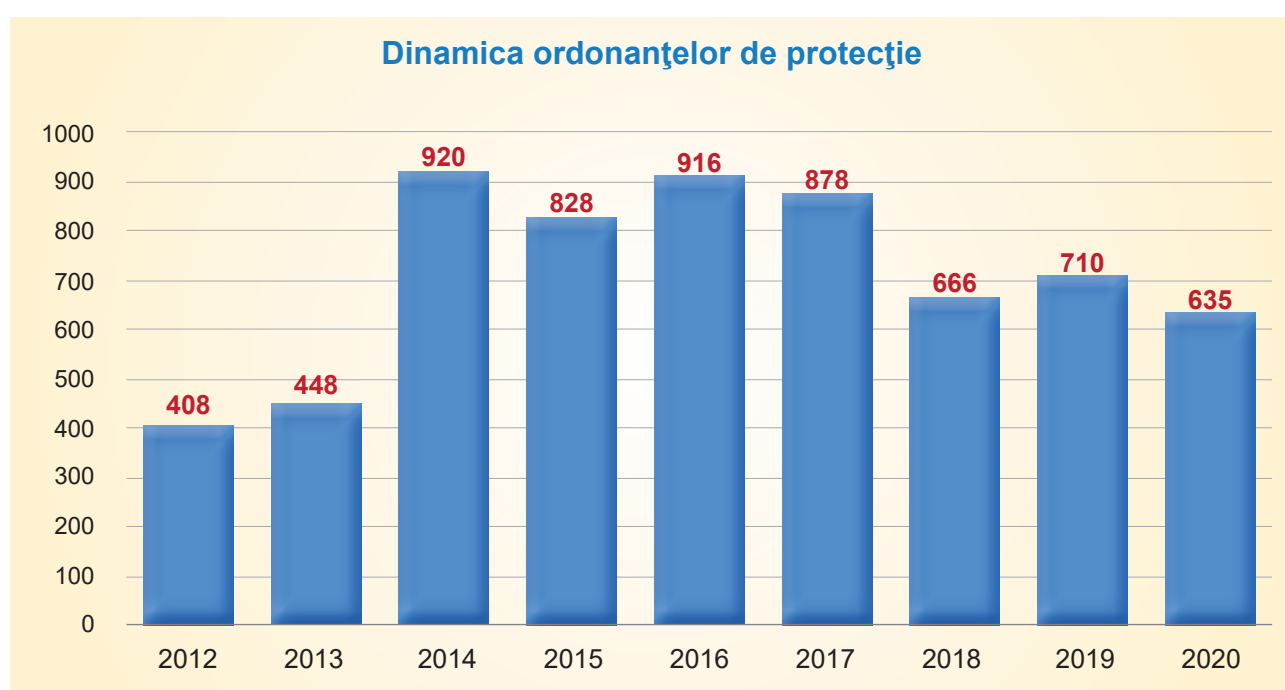

Figura 12. **Dinamica ordonanțelor de protecție, emise de către instanțele judecătorești**

Practica în care procurorii solicită aplicarea ordonanțelor de protecție a fost evidențiată doar în raionul Cimișlia, deși, potrivit raportului Procuraturii Republicii Moldova pentru anul 2020, la nivel național, în baza cererilor victimelor violenței în familie, în cadrul urmăririi penale, în conformitate cu prevederile art. 215¹ Cod de procedură penală, au fost înaintate **635** demersuri privind aplicarea măsurilor de protecție a victimelor violenței în familie, toate fiind admise.¹⁸

¹⁷ https://politia.md/sites/default/files/ni_privind_infraactiunile_ce_atenteaza_la_viata_persoanei_si_cele_de_violenta_in_familie_pentru_2020_pagina_web_a_igp.pdf

¹⁸ <http://procuratura.md/file/Raport%20de%20activitate%20a%20Procuraturii%20Republicii%20Moldova%20pentru%20anul%202020.pdf>

Cât privește solicitarea ordonanței de protecție de către victimă sau reprezentant, asemenea cazuri au fost întâlnite în raioanele Criuleni și Comrat. Informațiile colectate la interviuri se confirmă și prin datele statistice prezentate în figura de mai jos.

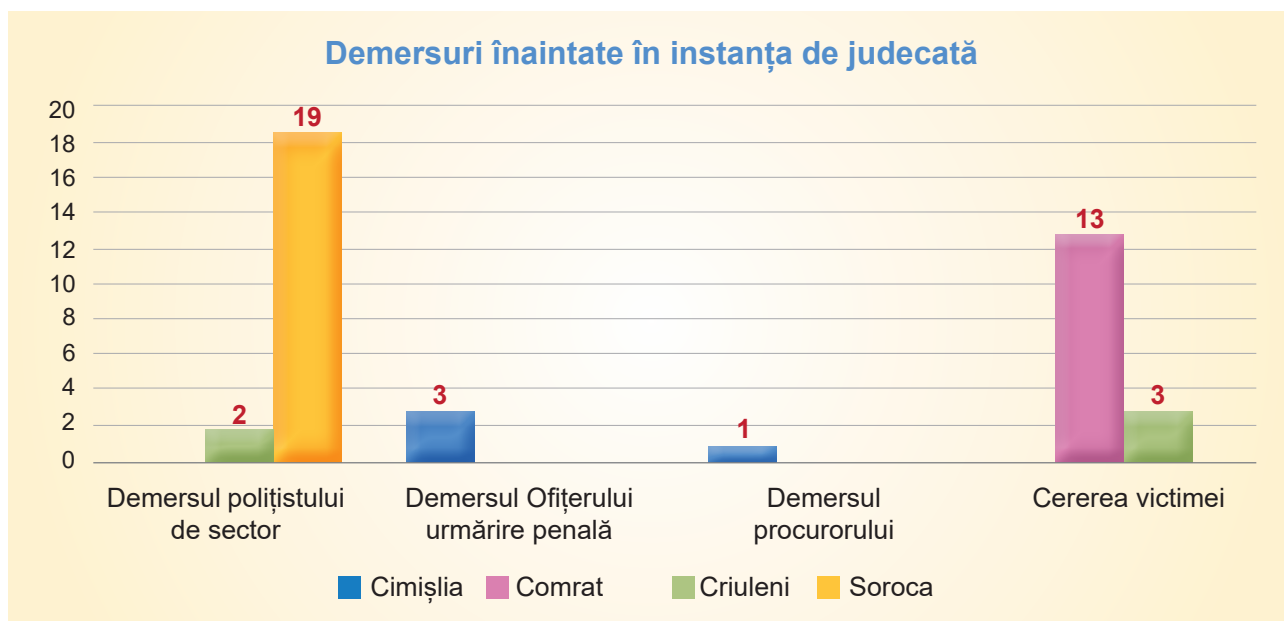

Figura 13. **Demersuri înaintate în instanța de judecată pentru solicitarea ordonanțelor de protecție, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca**

Datele obținute în cadrul evaluării ne arată că rata de admitere a solicitărilor și demersurilor privind aplicarea ordonanței de protecție este destul de mare, ceea ce constituie o practică pozitivă și denotă că judecătorii conștientizează importanța asigurării protecției victimei. De exemplu, în raionul Cimișlia, admiterea demersurilor privind aplicarea ordonanței de protecție este de 100%, iar în raionul Soroca, rata admitterii cererilor este de 83%. Această tendință se confirmă și la nivel național: din cele **340** demersuri, înaintate de angajații poliției către instanțele judecătorești, privind aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie, 276 au fost admise¹⁹. Îngrijorător este faptul că, în raionul Criuleni, din cele 5 cereri, prin care s-a solicitat aplicarea măsurilor de protecție, 3 au fost respinse.

¹⁹ https://politia.md/sites/default/files/ni_privind_infraactiunile_ce_atenteaza_la_viata_persoanei_si_cele_de_violenta_in_familie_pentru_2020_pagina_web_a_igp.pdf

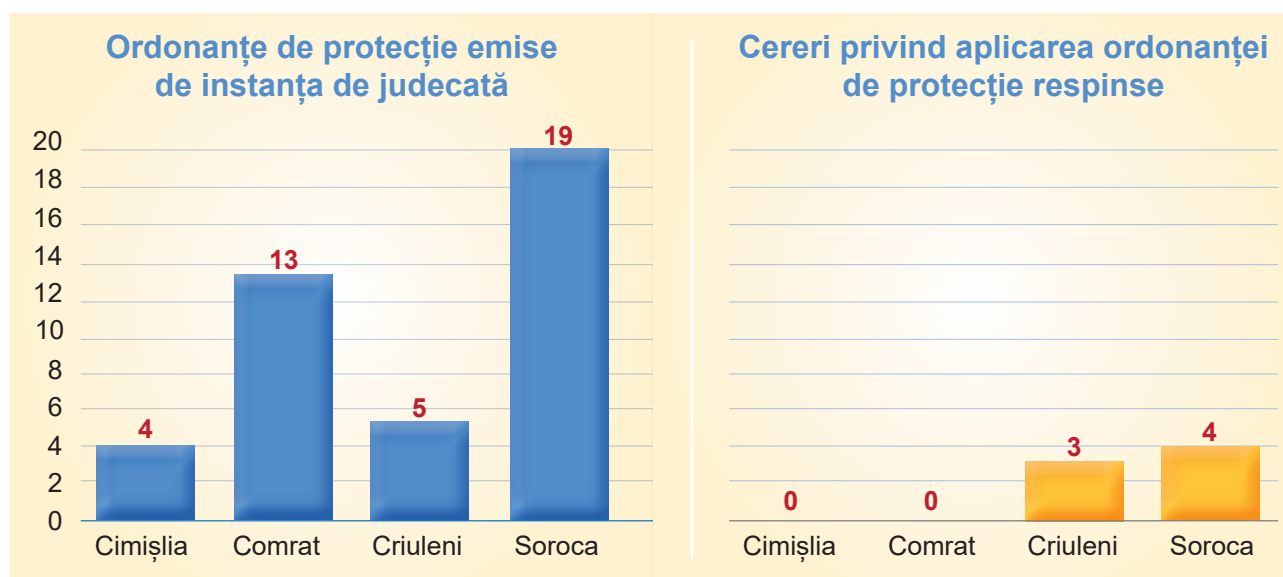

Figura 14. Rata aditerii cererilor de emitere a ordonanțelor de protecție în anul 2020 în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca

Printre motivele respingerii cererilor privind aplicarea ordonanței de protecție, în raionul Criuleni, a fost menționată, într-un caz, inexistența probelor suficiente, iar în alte două cazuri, instanța a constatat existența unor litigii de drept comun, ce urmăresc scopuri patrimoniale între soți. Când privește temeiurile de respingere a demersurilor privind aplicarea ordonanței de protecție în raionul Soroca, în toate cele 4 încheieri de respingere a solicitărilor privind aplicarea măsurilor de protecție a victimelor violenței în familie, instanța de judecată a constatat că victima avea posibilitate să se adreseze personal, nefiind confirmată starea de neputință. Această tendință se atestă și la nivel național. Potrivit raportului IGP, în anul 2020, este în creștere numărul de demersuri respinse din motiv că nu a fost respectată procedura de depunere a cererii, stabilindu-se că victimele violenței în familie nu se află în situație de criză. Astfel, în anul 2020, 46 de demersuri au fost respinse din motivul nerespectării procedurii de depunere a cererii, stabilindu-se că victimele violenței în familie nu se aflau în situație de criză și aveau posibilitatea să se adreseze în instanță conform normelor stabilite de procedura civilă, comparativ cu 11 demersuri respinse din acest motiv în anul 2019.

Pentru evitarea unor astfel de situații, sunt necesare **sesiuni de informare pentru angajații poliției**, în care să fie evidențiată necesitatea **explicării și probării imposibilității victimei de a depune cererea personal**.

Imposibilitatea victimei de a depune cererea privind eliberarea ordonanței de protecție se poate referi la situația în care victima se află într-o stare de neputință:

- **fizică** (victima este internată în spital, se află în centrul de plasament, este traumatizată, și-a găsit refugiu într-un alt adăpost, are o vârstă înaintată, are la îngrijire copii nou-născuți, alte cazuri cu efect similar);
- **psihică** (victima se află în stare de șoc, depresivă, emoționată, izolată, speriată, are suferințe psihice, alte cazuri cu efect similar).

Totodată, în cadrul instruirilor, urmează a fi informați angajații poliției că, pe lângă probele care atestă imposibilitatea victimei de a se adresa personal în judecată, urmează a fi prezentată și cererea prin care victima a solicitat autorităților menționate sesizarea instanței în interesul său (cu excepția minorilor și a persoanelor aflate sub ocrotire), precum și împuternicirile de reprezentare a autorității, eliberate de conducătorul acesteia.

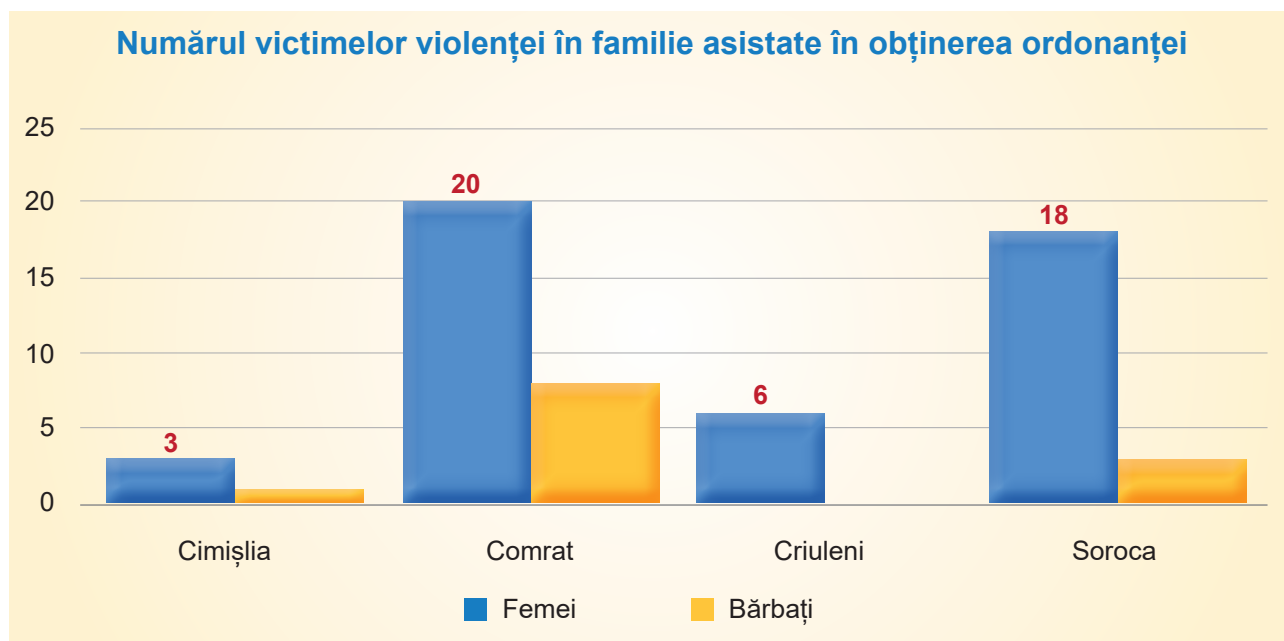

Figura 15. **Numărul victimelor violenței în familie asistate în obținerea ordonanței de protecție de avocați care acordă AJGS**

Instanța judecătorească, la examinarea cererii privind aplicarea măsurilor de protecție, solicită OT al CNAJGS desemnarea neîntârziată a unui avocat pentru apărarea intereselor victimei²⁰. Din datele statistice colectate și din interviurile realizate rezultă că, în toate cazurile de examinare a ordonanțelor de protecție, OT ale CNAJGS au desemnat avocați pentru a apăra interesele victimei. Totuși, participanții la interviu din raionul Cimișlia au indicat că, în unele cazuri, întâmpină dificultăți în asigurarea victimei cu avocat ce acordă asistență juridică garantată de stat, din motivul că în circumscripția respectivă activează doar doi avocați, care sunt suprasolicitați sau care nu pot asigura apărarea victimei din motive de incompatibilitate, deoarece anterior au apărut agresorul. O soluție identificată de OT ale CNAJGS este ca să fie desemnat un avocat din altă localitate. Însă, ținând cont de distanța dintre localități și de faptul că ordonanțele de protecție se examinează în 24 ore, se pot crea impedimente în examinare. O altă dificultate semnalată – cu referire la asigurarea victimei cu avocat – ține de faptul că programul de lucru al OT ale CNAJGS este de la ora 8.00 la 17.00.

²⁰ Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr. 45 din 01.03.2007, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.03.2008, nr. 55-56; art. 11 alin. 5; Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat nr. 198 din 26.07.2007, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 05.10.2007, nr. 157-160; art. 7 lit. e); Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225 din 30.05.2003, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 03.08.2018, nr. 285-294; art. 77, 278.

Dacă ordonanța de protecție a ajuns spre sfârșitul zilei și judecătorul nu a reușit să solicite avocat, din cauza că se află în ședință, atunci poate asigura victima cu avocat doar dacă va contacta personal consultantul OT ale CNAJGS. Situații similare se întâmplă și atunci când cererile sunt primite în zile de odihnă sau de sărbătoare. În ceea ce privește calitatea asistenței juridice garantate de stat, acordate victimelor la examinarea cererilor privind aplicarea măsurilor de protecție pentru victimele violenței în familie, respondenții au apreciat-o ca fiind modestă. Avocații desemnați, în mare parte, doar susțin poziția victimei, fără a se implica în probatoriu sau concretizarea cerințelor.

CONSTATĂRI:

1. La nivel național, se atestă o creștere a numărului demersurilor, înaintate de angajații poliției către instanțele judecătorești, privind aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie. Această tendință nu este validată și la nivel local.
2. În pofida creșterii, la nivel național, a numărului de demersuri, înaintate de angajații poliției către instanțele judecătorești, privind aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie, numărul ordonanțelor de protecție, emise de către instanțele judecătorești, este în scădere.
3. Rata de admitere a solicitărilor și demersurilor privind aplicarea ordonanței de protecție este destul de mare, ceea ce constituie o practică pozitivă și denotă că judecătorii conștientizează importanța asigurării protecției victimei.
4. La nivel național, este în creștere numărul de demersuri care au fost respinse, din motiv că nu a fost respectată procedura de depunere a cererii, stabilindu-se că victimele violenței în familie nu se află în situație de criză.

PRACTICI POZITIVE:

În raionul Cimișlia, s-a evidențiat practica în care procurorii solicită aplicarea ordonanțelor de protecție.

RECOMANDARE:

1. Organizarea sesiunilor de informare – pentru angajații poliției, primari și reprezentanții autorității tutelare – cu privire la procedura solicitării ordonanței de protecție, în care să fie evidențiate cerințele de confirmare a calității de reprezentant, cele de formă, solicitate de Codul de procedură civilă, precum și aspecte de probare a imposibilității victimei de a depune cererea personal.
2. Elaborarea recomandărilor metodice pentru ofițerii de urmărire penală și procurori, ce ar asigura înaintarea, în cadrul urmăririi penale, în conformitate cu prevederile art. 215¹, Cod de procedură penală, a demersurilor privind aplicarea măsurilor de protecție a victimelor violenței în familie.

SUPRAVEGHEREA ORDONANȚEI DE PROTECȚIE

Ordonanța de protecție se remite spre executare organului de poliție în a cărui rază teritorială se află **locuința victimei și a agresorului**. Conform prevederilor art. 21 lit. n) din Legea 320/2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului²¹, Poliția asigură protecția victimelor violenței în familie și supraveghează executarea ordonanței de protecție în conformitate cu legislația.

Responsabilitatea de informare a agresorului, de executare și supraveghere a măsurilor aplicate față de acesta de către instanța de judecată va fi asigurată de către angajații Sectorului de poliție din raza de domiciliere a agresorului.

Datele publicate de IGP atestă, la nivel național, în anul 2020, o ușoară scădere a ratei de încălcare sau neexecutare a ordonanței de protecție, cu toate că, în raport cu ordonanțele de protecție executate, numărul celor încălcate este destul de mare, constituind **44,25%** din totalul ordonanțelor aplicate. Astfel, în anul 2020, agresorii au încălcat **281** de ordonanțe de protecție, comparativ cu 288, încălcate în 2019, în acest sens, fiind inițiate cauze penale în baza elementelor constitutive ale componenței de infracțiune, prevăzute de art. 320¹ Cod penal.

În cadrul interviurilor, participanții au expus opinia că sancțiunea prea blândă, prevăzută la art.320¹ CP, creează un cadru încurajator pentru agresori de a încălca ordonanța de protecție. Unii participanți au expus părerea că este necesară agravarea sancțiunii, inclusiv pentru a face posibilă aplicarea, la necesitate, a prevederilor art.185 alin.(2) pct.3) CPP referitoare la arestarea preventivă, în cazul încălcării de către învinuit, inculpat a ordonanței de protecție a victimei violenței în familie. Or, ca urmare a modificărilor operate la art.176 CPP prin Legea pentru modificarea unor acte legislative nr.179 din 26.07.2018 (în vigoare 17.08.2018)²², arestarea preventivă se aplică numai persoanei care este învinuită, inculpată de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoarea pe un termen mai mare de 3 ani. Actualmente, sancțiunea la art. 320¹ CP stabilește pedepse cu închisoarea pe un termen de până la 3 ani, fapt ce nu permite aplicarea în privința agresorilor a măsurii preventive sub formă de arest.

Datele statistice, colectate în cadrul evaluării, reflectă că, în anul 2020, **cea mai înaltă rată a încălcării ordonanțelor de protecție s-a înregistrat în Comrat**, fiind trimise în instanța de judecată 14 cauze penale, pornite în temeiul art. 320¹ CP, urmat de Soroca – 7 cauze și de Cimișlia și Criuleni – câte o cauză.

²¹ Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului nr. 320 din 27.12.2012, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 01.03.2013, nr. 42-47.

²² Legea pentru modificarea unor acte legislative nr.179 din 26.07.2018 // M.O. nr.309-320 din 17.08.2018, art.498.

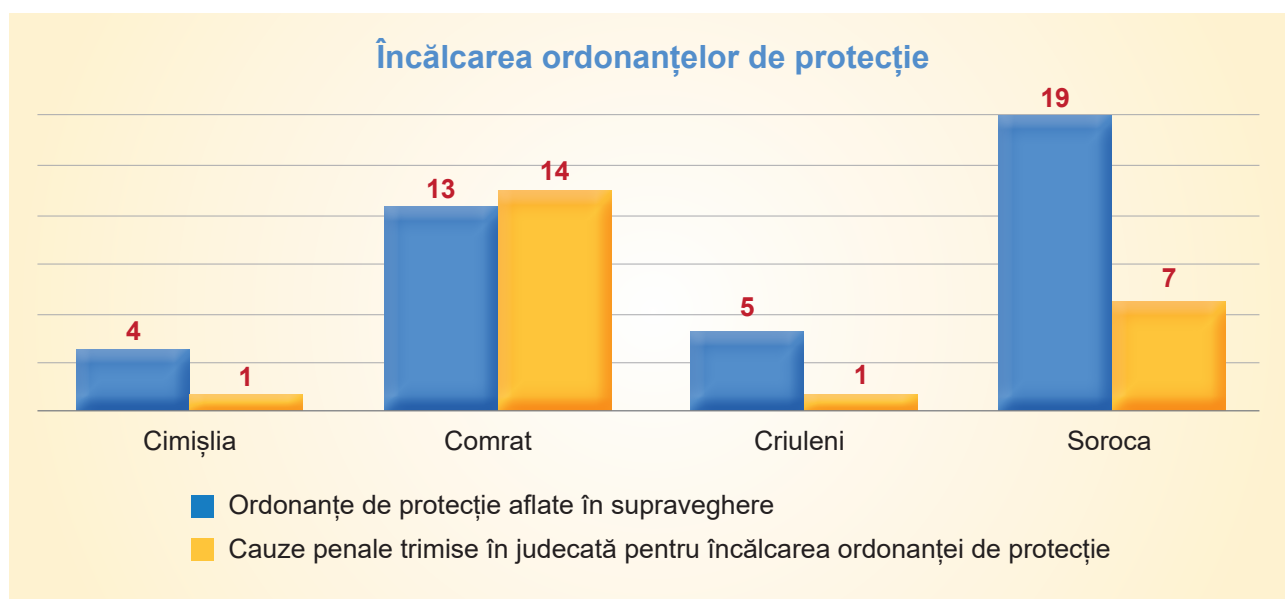

Figura 16. **Rata încălcării sau neexecutării ordonanțelor de protecție, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca**

În cadrul evaluării s-a constatat că, la examinarea cauzelor penale privind încălcarea sau neexecutarea ordonanței de protecție, în unele cazuri, este încălcat principiul celerității, mai ales, în anul 2020, când multe instanțe de judecată au activat în regim special. Spre exemplu, din totalul de 24 de cauze penale, pornite în baza art. 320¹ CP, a fost emisă doar o decizie de sancționare, cu aplicarea muncii neremunerate în folosul comunității, în raionul Soroca, celelalte cazuri aflându-se pe rolul instanțelor de judecată.

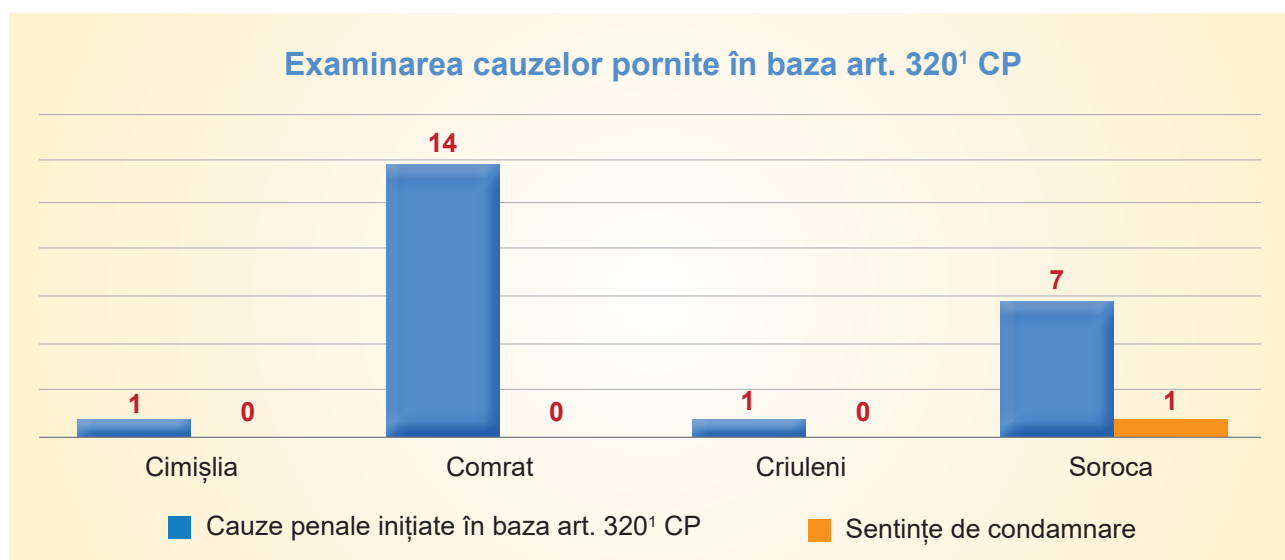

Figura 17. **Numărul cauzelor penale, pornite și finalizate cu sentință, pentru neexecutarea ordonanțelor de protecție, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca**

CONSTATĂRI:

1. Chiar dacă, la nivel național, se atestă o ușoară scădere a ratei de încălcare sau de neexecutare a ordonanței de protecție, numărul ordonanțelor de protecție încălcate este destul de mare, în raport cu cele executate.
2. Sancțiunea prea blândă, prevăzută la art.320¹ CP, creează un cadru încurajator pentru agresori în a încălca ordonanța de protecție.

RECOMANDĂRI:

Revizuirea cadrului normativ în partea înăsprii pedepselor pentru încălcarea sau neexecutarea ordonanței de protecție.

ÎNCADRAREA JURIDICĂ A FAPTEI DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

Rezultatele evaluării atestă că, în pofida tendinței de **creștere a numărului de sesizări/raportări privind violența în familie, numărul cauzelor penale este în scădere**. Această situație se explică prin decriminalizarea *de facto* a unor forme de violență în familie, determinată de completarea Codului contravențional cu art. 78¹. Respondenții au indicat că, după introducerea, în anul 2016, a art. 78¹ Cod Contravențional, a scăzut semnificativ numărul cauzelor penale privind violența în familie.

Această tendință se confirmă și la nivel național: potrivit raportului Procuraturii Generale pentru anul 2020, numărul cauzelor penale pentru violența în familie este în scădere: de la **1782** de cauze penale, în 2016, la 956 – în 2017, 998 – în 2018, 969 – în 2019 și 866 – în 2020, fapt condiționat de modificările prevăzute prin Legea nr. 196 din 28 iulie 2016, inclusiv completarea Codului contravențional cu art.78¹ Cod contravențional²³.

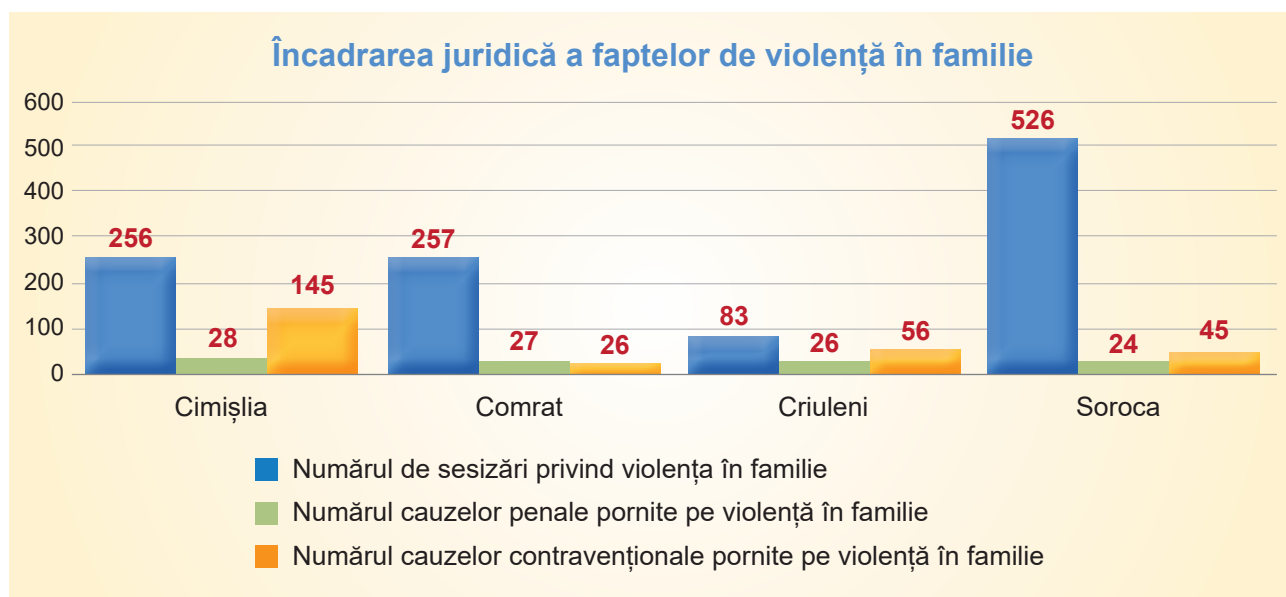

Figura 18. **Încadrarea juridică a faptelor de violență în familie, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca**

Procesul contravențional nu constituie un instrument eficient de prevenire și combatere a violenței în familie. Chiar dacă prin modificările operate la Codul Contravențional s-a mizat pe posibilitatea de a asigura, în termeni restrânși, în condițiile legislației contravenționale, sancționarea eficientă, cu măsuri de pedeapsă descurajantă, a cazurilor frecvente de violență în familie, soldate cu

²³ <http://procuratura.md/file/Raport%20de%20activitate%20a%20Procuraturii%20Republicii%20Moldova%20pentru%20anul%202020.pdf>

vătămări neînsemnate, datele evaluării arată contrariul. Astfel, multe cauze se examinează un timp îndelungat. Argumentele expuse în cadrul interviurilor se confirmă și prin datele statistice, acumulate în cadrul evaluării, care ne arată că din cele 26 de cauze trimise în judecată, la Comrat, în decursul anului 2020, nu a fost emisă nicio sentință de condamnare, toate fiind în examinare. La Soroca, din 45 de cauze trimise în instanța de judecată, 39 rămân neexamine, situația integrală fiind reflectată în figura de mai jos.

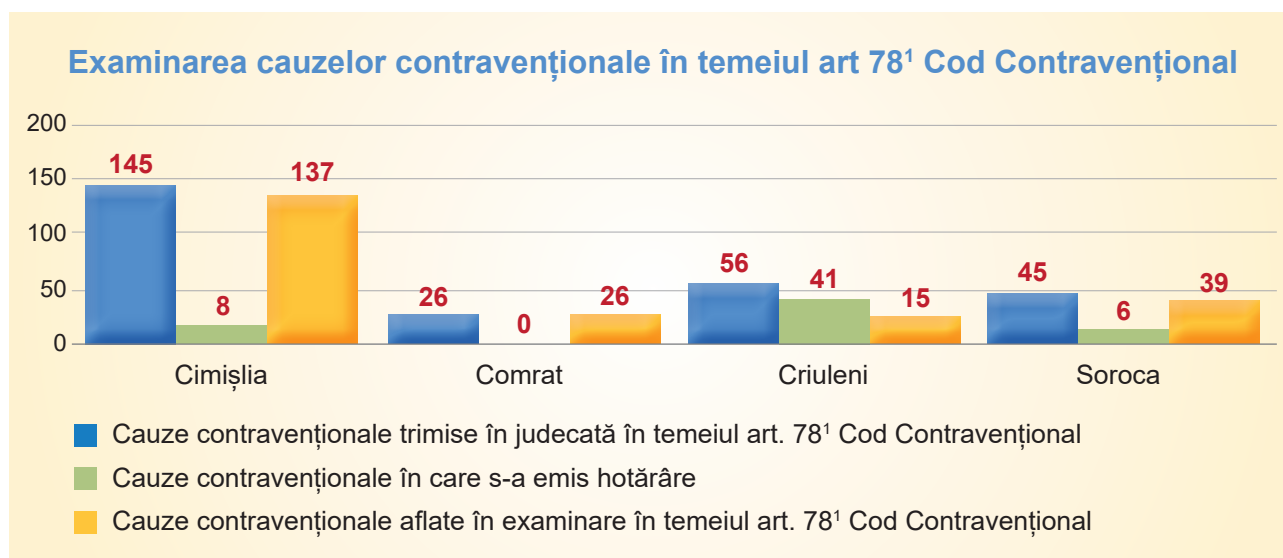

Figura 19. **Examinarea cauzelor contravenționale de violență în familie, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca**

În timp ce în instanța de judecată se examinau cauzele contravenționale, unii contravenienți pe aceste cauze continuau să manifeste intenționat un comportament violent în raport cu membrii familiei lor, iar la scurt timp după pronunțarea hotărârii în cauza respectivă, agresorul comitea alte acte de violență.

În cadrul evaluării s-a constatat că, în majoritatea cazurilor contravenționale de violență în familie, agresorilor le sunt aplicate cele mai ușoare pedepse, prevăzute de sancțiunea normei, inclusiv agresorilor cu un comportament violent stabil – munca neremunerată în folosul comunității, fapt confirmat și prin datele prezentate în figura de mai jos.

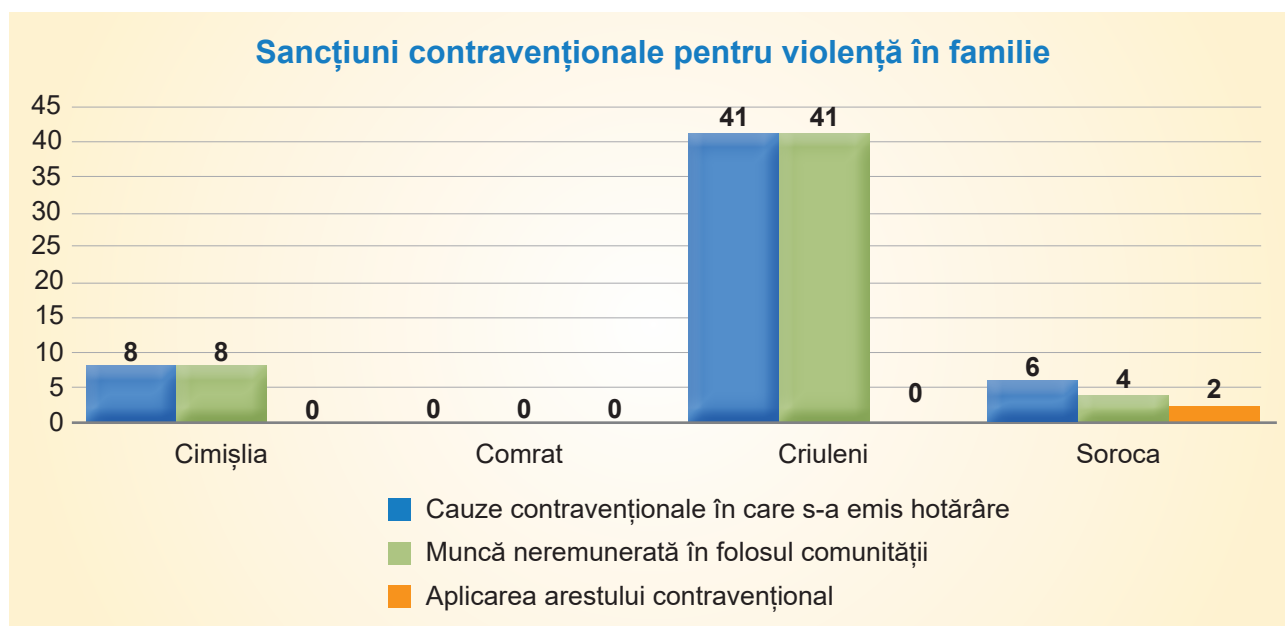

Figura 20. **Tipurile de sancțiuni contravenționale, aplicate pentru violență în familie, în anul 2020, în raioanele Cimișlia, Comrat, Criuleni și Soroca**

Cu toate acestea, fiind întrebați dacă consideră relevantă excluderea din Codul Contravențional a art. 78¹ și revenirea la varianta veche a normei penale, care incriminează violența în familie, majoritatea persoanelor intervievate au răspuns că nu consideră oportun. În calitate de argument, au invocat că, dacă revenim la norma veche, criminalizăm toată societatea. Totuși, printre intervievați au fost și persoane care au declarat că violența în familie reprezintă, în sine, o faptă social-periculoasă, care necesită măsuri mai severe de pedeapsă, în vederea descurajării agresorilor familiari să mai comită violență, fiind expusă, inclusiv, opinia că analiza situației actuale din această perspectivă impune necesitatea revizuirii normei art.78¹ din Codul Contravențional (Violența în familie) și, concomitent, revizuirea dispoziției art.201¹ alin.(1) Cod penal.

În cadrul interviurilor, respondenții au indicat că, în cazurile investigate, cel mai frecvent sunt reclamate actele de violență fizică, dar în ultimii ani este în creștere numărul **sesizărilor privind faptele de violență psihologică**. Fiind întrebați ce stă la baza pornirii urmăririi penale pentru acte de violență în familie, majoritatea persoanelor intervievate au indicat raportul de examinare medico-legală, în care este indicat gradul leziunilor corporale. Astfel, intervievații au specificat că **un rol primordial în calificarea faptei de violență în familie îi revine procedurii de apreciere a gravității vătămarilor corporale sau a sănătății victimei**. O asemenea abordare denotă prioritizarea violenței fizice, în raport cu alte forme de violență, ceea ce pune în pericol victima și creează un cadru de impunitate pentru agresorii care aplică și alte forme de violență. Abordarea indicată dă prioritate raportului de constatare medico-legală care, de multe ori, nu reflectă în totalitate traumele suferite de victimă. În procesul examinării corporale, medicul-legist consemnează doar leziunile externe, de pe corpul persoanei, care nu întotdeauna sunt vizibile. Pentru aprecierea corespunzătoare a gravității vătămării corporale sau a sănătății, mai ales, în cazul violenței în familie și al agresiunii sexuale, deseori sunt necesare rezultatele consultațiilor medicilor specialiști și ale unor investigații medicale

mai aprofundate. Acest lucru, de regulă, nu se realizează, deoarece lipsesc instrucțiuni clare în acest sens, care să atribuie un caracter obligatoriu investigațiilor medicale profunde, ca parte componentă indispensabilă a examenului medico-legal al victimei infracțiunii, cu elucidarea rezultatelor în raportul de examinare/expertiza medico-legală.

Un alt impediment pentru victime este că investigațiile medicale în privința victimei infracțiunii, care sunt necesare pentru stabilirea circumstanțelor cazului și calificarea corectă a faptei și care reprezintă o obligație primordială a autorităților statului, nu sunt prevăzute în pachetul de servicii finanțate din buget sau, cel puțin, din mijloacele fondului de asigurare medicală obligatorie. Multe leziuni nu pot fi constatate și din cauza adresării tardive a victimei la medicul legist, dar acest fapt nu poate constitui temei pentru refuzul de pornire a urmăririi penale.

Fiind întrebați ce dificultăți întâlnesc în procesul de examinare și interacțiune cu victimele violenței în familie, medicii legiști au menționat adresarea tardivă a victimei la examinare, care, de multe ori, este din cauza distanței pe care victima urmează să o parcurgă până în centrul raional, unde activează medicul legist, sau din cauza că nu are bani de transport. În calitate de practică pozitivă, în toate cele patru raioane s-a remarcat că, în majoritatea cazurilor de violență în familie, în ultimul an, poliția asigură transportul pentru victimele violenței în familie, pentru a se prezenta la medicul legist.

Un alt impediment menționat de medicii legiști este faptul că medicii de familie nu descriu leziunile victimei în actele medicale, când acestea se adresează pentru examinare primară sau când solicită asistența medicală de urgență, fapt ce face dificilă efectuarea expertizei în baza actelor medicale, atunci când, din diverse motive, victima a fost în imposibilitate de a se adresa la medicul legist. Corespunzător, se impune necesitatea instruirii medicilor de familie cu referire la examinarea și descrierea leziunilor victimelor violenței în familie.

De multe ori, faptele de violență psihologică, exprimate prin izolare, intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei (care se atribuie la violență psihologică) sunt calificate eronat și investigate de reprezentanții organelor de drept prin prisma Codului contravențional ca injurie sau violență în familie. De asemenea, unii judecători intervievați au menționat că au examinat de mai multe ori cauze contravenționale pe violență în familie și, la următorul act de violență, poliția încadra din nou fapta în baza Codului contravențional, și nu în baza Codului penal. Spre exemplu, un judecător a menționat că, în judecătoria în care activează, au fost examinate 15 procese-verbale de contravenție, întocmite în privința unui agresor în baza art. 78¹ Cod Contravențional. După aplicarea sancțiunii contravenționale, agresorul comitea în continuare acte de violență, iar organul de constatare documenta cazul tot în baza normelor Codului Contravențional, și nu a Codului Penal. Această practică este vicioasă, din motivul că o comitere repetată a contravențiilor de violență în familie indică asupra caracterului sistematic, caracteristic conduitei violente a agresorului, exprimată prin violență fizică și psihologică și care urmează a fi examinată prin prisma prevederilor art. 201¹ alin. (1) lit. b) Cod penal, nu în temeiul art. 78¹ Cod Contravențional.

Constatări menționate mai sus denotă că mecanismul de verificare periodică de către procurori a Registrului de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente (R-2) din cadrul fiecărui Inspectorat de Poliție, efectuat în baza art. 5 lit. d) din Legea cu privire la Procuratură, nu

duce la înlăturarea erorilor de calificare a faptelor de violență în familie în baza normelor Codului Contravențional, atunci când acestea urmează a fi calificate în baza normelor penale.

Corespunzător, Procuratura Generală urmează să revizuiască și să monitorizeze procedura de verificare periodică de către procurori a Registrului de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente (R-2), din cadrul fiecărui Inspectorat de Poliție, pentru a asigura examinarea promptă, completă și obiectivă a materialelor, incluse în acest registru, cu referire la violența în familie.

Alți judecători au indicat asupra faptului că au avut sentințe casate, atunci când inculpații au fost condamnați în temeiul art. 201¹ alin. (1) lit. b) Cod penal, din motiv că raportul de evaluare psihologică nu este recunoscut ca probă. În situația respectivă, se impune generalizarea practicii judiciare privind cauzele penale și contravenționale de violență în familie, care să fie reflectată într-o hotărâre a Plenului Curții Supreme de Justiție.

CONSTATĂRI:

1. În pofida tendinței de creștere a numărului de sesizări/raportări privind violența în familie, numărul cauzelor penale este în scădere. Această situație se explică prin decriminalizarea de facto a unor forme de violență în familie, determinată de completarea Codului contravențional cu art. 78¹.
2. Procesul contravențional nu constituie un instrument eficient de prevenire și combatere a violenței în familie.
3. În timp ce în instanța de judecată se examinau cauzele contravenționale, unii contravenienți din aceste cauze continuau să manifeste intenționat un comportament violent în raport cu membrii familiei lor, iar la scurt timp după pronunțarea hotărârii pe cauză, agresorul comitea alte acte de violență.
4. În majoritatea cauzelor contravenționale de violență în familie, agresorilor le sunt aplicate cele mai ușoare pedepse prevăzute de sancțiunea normei, inclusiv agresorilor cu un comportament violent stabil – munca neremunerată în folosul comunității, care nu îi disciplinează pe agresori.
5. Majoritatea persoanelor intervievate nu consideră oportună excluderea din Codul Contravențional a art. 78¹ și revenirea la varianta veche a normei penale care incriminează violența în familie.
6. Cel mai frecvent sunt reclamate actele de violență fizică, dar, în ultimii ani, este în creștere numărul sesizărilor privind faptele de violență psihologică.
7. Un rol primordial în calificarea faptei de violență în familie îi revine procedurii de apreciere a gravității vătămarilor corporale sau a sănătății victimei. Asemenea abordare denotă prioritizarea violenței fizice, în raport cu alte forme de violență, ceea ce pune în pericol victima și creează un cadru de impunitate pentru agresorii ce aplică și alte forme de violență.
8. Adresarea tardivă a victimei la examinare medico-legală, care, de multe ori, este din cauza distanței pe care victima urmează să o parcurgă până în centrul raional, unde activează medicul legist, sau din cauza că nu are bani de transport, constituie un obstacol în consemnarea și stabilirea gradului vătămării corporale.

9. Lipsesc instrucțiuni clare în acest sens, care să atribuie caracter obligatoriu investigațiilor medicale profunde, ca parte componentă indispensabilă a examenului medico-legal al victimei infracțiunii, cu elucidarea rezultatelor în raportul de examinare/expertiza medico-legală.
10. Medicii de familie nu descriu leziunile victimei în actele medicale, când acestea se adresează pentru examinare primară sau când solicită asistența medicală de urgență, fapt care face dificilă efectuarea expertizei în baza actelor medicale, atunci când, din diverse motive, victima a fost în imposibilitate de a se adresa la medicul legist.
11. Mecanismul de verificare periodică de către procurori a Registrului de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente (R-2), din cadrul fiecărui Inspectorat de Poliție, nu duce întotdeauna la înlăturarea erorilor de calificare a faptelor de violență în familie în baza normelor Codului Contravențional, atunci când acestea urmează a fi calificate în baza normelor penale.

PRACTICI POZITIVE:

În toate cele patru raioane s-a remarcat că, în majoritatea cazurilor de violență în familie, în ultimul an, poliția asigură transportul pentru victimele violenței în familie, pentru a se prezenta la medicul legist.

RECOMANDĂRI:

1. Elaborarea ghidurilor metodice și instruirea medicilor de familie cu referire la examinarea și descrierea leziunilor victimelor violenței în familie.
2. Elaborarea recomandărilor metodice pentru ofițerii de urmărire penală și procurori, ce ar asigura calificarea corectă a tuturor formelor de violență în familie.
3. Revizuirea și monitorizarea procedurii de verificare periodică de către procurori a Registrului de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente (R-2), din cadrul fiecărui Inspectorat de Poliție, astfel încât acest control să asigure examinarea promptă, completă și obiectivă a materialelor înregistrate în R -2 cu referire la violența în familie.
4. Generalizarea practicii judiciare în cauzele penale și contravenționale de violență în familie, care să fie reflectată într-o hotărâre a Plenului Curții Supreme de Justiție.
5. Revizuirea cadrului normativ în vederea înăsprii pedepselor pentru acte de violență în familie.

EXAMINAREA ÎN INSTANȚA DE JUDECATĂ A CAUZELOR PENALE ȘI CONTRAVENȚIONALE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

Respondenții sunt de opinie că, **în ultimii ani, se atestă o îmbunătățire a calității actului de justiție în privința victimelor violenței în familie, în special, în cauzele cu implicarea copiilor-victime**. Această tendință se confirmă și la nivel național. Potrivit Raportului de monitorizare a proceselor de judecată pe cauze de violență în familie, violență sexuală și trafic de ființe umane, rezultatele programului de monitorizare a ședințelor de judecată, realizat timp de circa 9,5 luni, a relevat anumite progrese în relațiile justițiar – justițiabil, fiind vorba, în special, de victimele violenței bazate pe gen, inclusiv violența în familie și traficul de persoane. Specificul acestor categorii de infracțiuni/contravenții și impactul lor asupra victimelor și anturajului lor este mai bine înțeles de unii judecători și participanți la proces, iar în cazul violenței în familie – și impactul asupra institutului familiei ca element fundamental al unei societăți prospere.²⁴

În pofida schimbărilor pozitive, la examinarea cauzelor mai sunt admise diverse încălcări ale drepturilor victimelor. Unele încălcări au la bază cauze obiective (de exemplu, lipsa unor încăperi speciale pentru a asigura securitatea victimei până la începerea ședinței de judecată), altele țin de atitudinea generată de neînțelegere a importanței unor prevederi privind drepturile victimei (de exemplu, importanța înlăturării inculpatului din sala de judecată la etapa audierii victimei, a respectării demnității umane, importanța participării unui psiholog care să asiste victima pe parcursul examinării cauzei etc.).

Organizarea proceselor de judecată nu oferă victimelor o protecție contra intimidărilor din partea altor participanți la proces. Deși în ultimii ani se atestă o schimbare consistentă de atitudine din partea procurorilor și judecătorilor, în sensul respectării demnității victimelor, în special, a copiilor-victime, și a inadmisibilității folosirii unui limbaj neadecvat față de aceștia, modul de organizare a proceselor de judecată nu oferă încă victimelor violenței în familie o protecție contra intimidărilor din partea altor participanți la proces, în special, atunci când victima este nevoită să aștepte în holul judecătorei începerea procesului sau deliberarea. Astfel, se întâmplă des ca victimele să fie agreate verbal de către agresori, rudele sau susținătorii acestora. Situația se agravează când ședințele de judecată încep mai târziu decât a fost planificat.

²⁴ Raportul de monitorizare a proceselor de judecată pe cauze de violență în familie, violență sexuală și trafic de ființe umane, elaborat de A.O. „Centrul de Drept al Femeilor”, în colaborare cu Global Rights for Women (GRW), cu suportul Secției justiție penală și aplicare a legii a Ambasadei SUA în Republica Moldova, în cadrul proiectului „Consolidarea răspunsului sistemului judiciar și al procurorilor la cazurile de violență în familie în Moldova”.

CONSTATĂRI:

1. În ultimii ani se atestă o îmbunătățire a calității actului de justiție în privința victimelor violenței în familie, în special în cauzele cu implicarea copiilor-victime.
2. Modul de organizare a proceselor de judecată nu oferă încă victimelor violenței în familie o protecție contra intimidărilor din partea altor participanți la proces, în special, atunci când victima este nevoită să aștepte începerea procesului sau deliberarea în holul judecătoreii.

RECOMANDĂRI:

1. Crearea intrărilor separate pentru victime și agresori în instanțele de judecată, precum și amenajarea, în sediul instanțelor de judecată, a unor spații separate de așteptare pentru victimele violenței în familie.
2. Încurajarea instanțelor de judecată să aplice activ institutul încheierii interlocutorii, de fiecare dată când constată încălcarea garanțiilor procesuale ale participanților la proces, în special, în cazul minorilor și victimelor infracțiunilor. În acest fel, instanța va contribui substanțial la asigurarea protecției eficiente a drepturilor omului și la desfășurarea unui proces de judecată echitabil.

PEDEPSELE APLICATE PENTRU VIOLENȚA ÎN FAMILIE

Rezultatele evaluării atestă că în cauzele de violență în familie, chiar dacă instanțele de judecată, în majoritatea cazurilor, pronunță sentințe de condamnare, **condamnarea agresorilor familiari nu este suficientă pentru a-i descuraja să comită acte de violență în familie și pentru ca victima să fie protejată.**

Potrivit răspunsurilor participanților la interviu, instanța a adoptat, în mare parte, decizii de condamnare a inculpaților la muncă neremunerată în folosul comunității, fiind mai rare deciziile în care s-a aplicat instituția suspendării condiționate a executării pedepsei sau condamnarea reală. Printre explicațiile care au fost oferite cu privire la stabilirea pedepselor mai blânde pentru agresori, s-a indicat că, în cele mai multe cazuri, inculpații aleg să meargă în procedură simplificată, prevăzută de art.364¹ CPP, care, în practică, atrage micșorarea pedepsei prevăzute de norma penală. În viziunea unor respondenți, această procedură simplificată îi favorizează doar pe inculpați, care beneficiază de o reducere substanțială a pedepsei prevăzute de sancțiunea normei penale, fără a oferi ceva în schimb. În esență, procedura prevăzută de art. 364¹ CPP constituie o modalitate, pentru inculpat, de a primi, fără niciun efort, o pedeapsă penală sub limita minimă a sancțiunii prevăzute de articolul penal respectiv. Examinarea cauzei în procedură simplificată nu impune inculpatului nimic ce l-ar descuraja să aplice în continuare violența. Alți specialiști intervievați au expus opinia că examinarea cauzei în procedură simplificată este favorabilă și pentru autorități, deoarece reduce volumul de lucru în procesul examinării judiciare a cauzei și, totodată, micșorează cheltuielile judiciare. Chiar dacă procedura simplificată atrage micșorarea pedepsei prevăzute de norma penală, trebuie încurajată practica judiciară de aplicare, în cazul suspendării condiționate a executării pedepsei în cazuri de violență în familie, a obligațiilor de a participa la un program special de tratament sau consiliere, în vederea reducerii comportamentului violent și/sau de a urma un tratament în caz de alcoolism sau narcomanie.

Majoritatea judecătorilor prezenți la interviu au precizat că, în cazurile aplicării suspendării condiționate a executării pedepsei, instanța de judecată indică, la general, participarea condamnatului la programe probaționale. Consilierii de probațiune, participanți la interviu, au remarcat că numărul agresorilor familiari care au fost obligați să participe la programe probaționale, în mare parte, este același în fiecare an, nefiind înregistrate schimbări semnificative, având în vedere faptul că mulți nu înțeleg importanța acestui program și inventează diverse motive pentru a nu fi prezenți.

Analiza datelor statistice reflectă că **pedepsele aplicate agresorilor familiari nu îi descurajează să comită acte de violență în familie și, în multe cazuri, aceștia recidivează.** Condamnarea la pedeapsa cu închisoarea cu executarea reală se aplică doar atunci când actele de violență în

familie sunt soldate cu urmări grave sau cu decesul victimei. În cazul condamnării la pedeapsa cu închisoarea, înainte de eliberarea agresorului, victima nu este informată despre acest lucru, fapt ce creează situații de pericol iminent pentru aceasta. Intervenițiile realizate denotă că, **la moment, nu este instituit un mecanism de informare a victimei, în cazul în care agresorul este eliberat din detenție** înainte de termen, în legătură cu aplicarea art. 91, 92 CP, sau înainte de termen, în legătură cu reducerea acestuia, precum nici atunci când judecătorul de instrucție refuză prelungirea mandatului de arest preventiv. Penitenciarele informează organul de poliție de la domiciliul agresorului doar atunci când acesta este eliberat prin ispășirea integrală a pedepsei, dar nu este instituită obligația legală a angajaților poliției de a informa victima. **Corespunzător, este necesară dezvoltarea unui mecanism de informare reciprocă, care ar permite aducerea la cunoștința victimei a faptului eliberării din detenție a agresorului și luarea măsurilor de siguranță pentru victimă.**

CONSTATĂRI:

1. Pedepsele aplicate agresorilor familiali nu îi descurajează să comită acte de violență în familie și, în multe cazuri, aceștia recidivează. Condamnarea la pedeapsa cu închisoarea cu executare reală se aplică doar atunci când actele de violență în familie sunt soldate cu urmări grave sau cu decesul victimei.
2. Procedura prevăzută de art. 364¹ CPP constituie o modalitate pentru ca inculpatul să primească, fără niciun efort, o pedeapsă penală sub limita minimă a sancțiunii prevăzute de articolul penal respectiv. Examinarea cauzei în procedură simplificată nu impune inculpatului nimic ce l-ar descuraja să aplice în continuare violența.
3. Lipsesc un mecanism funcțional de informare a victimei, în cazul în care agresorul este eliberat din detenție înainte de termen.

RECOMANDĂRI:

1. Elaborarea și instituționalizarea unui mecanism funcțional de informare a victimei, în cazul în care agresorul este eliberat din detenție înainte de termen.
2. Încurajarea practicii judiciare de aplicare, în cazul suspendării condiționate a executării pedepsei pentru violență în familie, a obligațiilor de a participa la un program special de tratament sau consiliere, în vederea reducerii comportamentului violent; de a urma un tratament, în caz de alcoolism sau narcomanie.

NECESITĂȚI INSTITUȚIONALE DE CONSOLIDARE A COMPETENȚELOR PROFESIONIȘTILOR ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI PENALE

În cadrul interviurilor realizate, participanții au fost întrebați dacă, în ultimii 3 ani, au beneficiat de instruire în domeniul asistenței victimelor violenței în familie, respectiv **60%** din respondenți au menționat că, în ultimii 3 ani, au beneficiat de instruire referitor la asistența victimelor violenței în familie. **29%** din participanții la interviuri consideră că instruirile primite la acest subiect sunt suficiente, **4%** sunt de opinia că acestea au fost chiar prea multe, **58%** din respondenți sunt de părerea că mai necesită a fi instruiți în acest domeniu, **9%** nu au oferit un răspuns la această întrebare.

Polițiștii participanți la interviuri au indicat că în ultimii ani au participat la instruirile realizate de IGP în parteneriat cu CDF, dar ar mai necesita să aprofundeze următoarele subiecte:

- identificarea agresorului primar;
- asigurarea asistenței pentru victimele violenței în familie din partea avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat în cauzele contravenționale;
- aducerea la cunoștință a ordinului de restricție de urgență și documentarea agresorului aflat în stare de ebrietate;
- aplicarea monitorizării electronice pentru agresorii familiali.

Fiind întrebați despre subiectele care ar dori să fie abordate în cadrul instruirilor în domeniul asistenței victimelor violenței în familie, ofițerii de urmărire penală, procurorii și judecătorii au menționat aspectele de calificare a faptelor de violență în familie, precum și subiectele ce țin de comunicarea și interacțiunea cu victima.

Procurorii care au participat la interviuri au fost desemnați din cadrul celor numiți special pentru conducerea și exercitarea urmăririi penale și susținerea acuzării în cazurile de violență în familie. În interviuri, aceștia au menționat că posedă suficiente cunoștințe în domeniul respectiv, care le-au obținut în cadrul cursurilor de formare inițială și formare continuă în cadrul Institutului Național al Justiției. Aceștia au menționat că și-ar dori totuși să-și aprofundeze cunoștințele, să-și formeze abilități specifice, necesare investigării infracțiunilor de violență în familie, și să cunoască specificul stărilor psihologice ale victimei.

Ofițerii de urmărire penală au menționat în cadrul interviurilor că este necesară dezvoltarea abilităților de formulare corectă a întrebărilor formulate pentru expert, în special, cele adresate expertului psiholog, de citire și înțelegere a unui raport de expertiză și cele ce țin de interacționarea cu experții (medici legiști), precum și a cunoștințelor privind specificul stărilor psihologice ale victimei, efectul de retraumatizare, tactica și metodică audierii victimei violenței în familie, consecințele fizice și psihologice ale diferitor forme de violență, (ex. violența economică).

Avocatul are un rol distinct în asigurarea respectării tuturor exigențelor de protecție a victimelor violenței în familie, eforturile avocatului, în cazurile de violență în familie, atunci când apără interesele victimei, trebuie să fie orientate spre:

- informarea și pregătirea victimei pentru participarea în cadrul acțiunilor procesuale;
- asigurarea protecției psihologice și fizice prin abordarea holistică și multidisciplinară continuă, care să răspundă ansamblului nevoilor victimelor violenței în familie;
- individualizarea asistenței, în funcție de specificul fiecărui caz și de nevoile persoanei asistate, evitând revictimizarea sau retraumatizarea.

Exercitarea efectivă a acestui rol important al avocatului implică anumite cunoștințe, abilități, dar și atitudini. Avocații participanți la interviuri au indicat că posedă un nivel înalt de cunoaștere a procedurii de asistență a victimelor violenței în familie, deoarece majoritatea sarcinilor și atribuțiilor avocatului (interviewarea celui reprezentat, asistarea la întocmirea de cereri și plângeri, identificarea circumstanțelor cauzei și colectarea independentă de probe, formularea strategiei de apărare/reprezentare și reprezentarea efectivă) se referă la toate categoriile de cauze, cu anumite particularități. Cu toate acestea, ei consideră necesară dezvoltarea, în cadrul instruirilor, a abilităților de interacțiune cu victima violenței în familie (stabilirea contextului de încredere reciprocă; oferirea de informații și consultarea victimei; interviewarea victimei și formularea strategiei de reprezentare etc.), de interacțiune cu instituțiile, în vederea reprezentării și apărării intereselor victimei violenței în familie (facilitarea accesului victimei la servicii de suport etc.). Un asemenea set de competențe poate fi asigurat printr-o perfecționare profesională continuă, axată pe necesitățile de protecție a victimelor violenței în familie. Pentru a asigura un proces coerent și un traseu educațional eficient al instruirii continue, se recomandă CNAJGS să evalueze oportunitatea elaborării și implementării unui curriculum de instruire a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat în cauzele de apărare a victimelor violenței în familie. Astfel de curriculum-uri sunt elaborate și implementate pentru formarea inițială și continuă a judecătorilor și procurorilor, a angajaților poliției și medicilor legiști.

Interviurile realizate cu medicii legiști au scos în evidență faptul că marea majoritate a acestora apreciază drept importantă prestația expertului medico-legal în acumularea probatoriului în cauzele de violență în familie și conștientizează necesitatea de dezvoltare a cunoștințelor și abilităților profesionale, care le-ar permite examinarea adecvată a victimei violenței în familie, documentarea corectă și deplină a cazurilor enunțate și elaborarea unor concluzii conforme cerințelor înaintate de legislația de procedură penală. Astfel, marea majoritate a medicilor legiști evaluează toate categoriile de cunoștințe și abilități, din perspectiva importanței pentru realizarea sarcinilor și atribuțiilor care vizează examinarea victimelor violenței în familie, la nivel înalt și mai sus de mediu. Participanții la interviu au menționat că este necesară organizarea instruirilor în care să se acorde o atenție specială unor subiecte cum sunt: realizarea contactului psihologic cu victima violenței în familie; interacțiunea și comunicarea cu victima; obligația de raportare a cazurilor de violență în familie, în contextul modificărilor survenite la Legea 45/2007 la 07.09.2020; clarificarea indicatorilor de apreciere a pericolului pentru viața și sănătatea victimei care atrage obligația de raportare a cazului.

În ceea ce privește formatul în care ar dori să fie organizate instruirile, participanții au optat pentru cursuri offline, în grupuri mixte, cu accent pe standardele și procedurile unui răspuns coordonat pentru victimele violenței în familie, abilitățile și cunoștințele specifice de interacțiune cu victima.

La întrebarea dacă dispun de materialele necesare pentru distribuire beneficiarelor (broșuri, postere etc.) și desfășurare a activităților de prevenire a violenței în familie, toți polițiștii participanți la interviuri au declarat că posedă suficiente materiale, care au fost distribuite de IGP în parteneriat cu CDF. Medicii legiști, la fel, au menționat că dispun de suficiente materiale, care au fost distribuite de CML în parteneriat cu CDF.

CONSTATĂRI:

1. **60%** din respondenți au menționat că, în ultimii 3 ani, au beneficiat de instruire referitor la asistența victimelor violenței în familie.
2. **29%** din participanții la interviuri consideră că instruirile primite la acest subiect sunt suficiente, **4%** opinează că acestea au fost chiar prea multe, **58%** din respondenți sunt de părere că mai necesită a fi instruiți în acest domeniu, **9%** nu au oferit un răspuns la întrebarea respectivă.
3. Participanții optează pentru cursuri offline, în grupuri mixte, cu accent pe standardele și procedurile unui răspuns coordonat pentru victimele violenței în familie, abilitățile și cunoștințele specifice de interacțiune cu victima.
4. Polițiștii și medicii legiști, participanți la interviuri, au expus opinia că posedă suficiente materiale, care au fost distribuite de IGP, CML în parteneriat cu CDF.

RECOMANDĂRI:

1. Instruirea profesioniștilor din sectorul justiției (în format mixt) cu privire la implementarea mecanismului de referire a victimelor violenței în familie și oferirea unui răspuns coordonat.
2. Elaborarea și implementarea de către CNAJGS a unui curriculum de instruire a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat în cauzele de apărare a victimelor violenței în familie.

GHID DE INTERVIU PENTRU AGENȚII CONSTATATORI

Date socio-demografice:

Nume, prenume _____

Funcția _____

De cât timp activați în această funcție /domeniu _____

1. Cât de des aveți în gestiune cazuri de violență în familie?
2. Cum soluționați cazurile în care sunt acuzații de violență reciprocă? Cum identificați agresorul primar?
3. Dvs. realizați evaluarea riscurilor? Dacă da, ce ați îmbunătăți în acest proces? Dacă nu, de ce? Anexați rezultatele evaluării riscurilor la dosar? Dacă nu, de ce?
4. Cât de des aplicați ordinul de restricție de urgență? Ce stă la baza deciziei de a emite ORU? Verificați respectarea ORU aplicat? În cazul în care ați constatat încălcarea ORU, ce acțiuni ați întreprins?
5. Raportați cazurile de VF către alte autorități? Dacă da, o faceți cu acordul victimei? Dacă nu, de ce? Discutați cazurile de VF în cadrul echipei multidisciplinare?
6. Referiți victima către/informați victima despre serviciile specializate?
7. Cum este asigurat plasamentul victimei?
8. Cât de des solicitați în instanța de judecată aplicarea ordonanței de protecție? Când solicitați aplicarea ordonanței de protecție, solicitați instanței să fie aplicată față de agresor și obligația de a urma un program de consiliere și reducere a comportamentului violent? Dacă nu, de ce?
9. Ce dificultăți întâmpinați în lucrul cu agresorii familiali?
10. Ce părere aveți despre sancțiunile aplicate față de agresori? În cazurile instrumentate de dvs., după aplicarea sancțiunii, agresorii s-au corectat sau au recidivat?
11. În cazurile instrumentate de dvs., au fost situații când agresorul a fost reținut, plasat în arest preventiv sau a primit pedepse cu închisoarea pentru infracțiunea de violență în familie? Dacă da, după eliberarea din reținere, arest sau detenție (după executarea integrală sau în baza art. 91, 92 CP) a agresorului, polițistul de sector a informat victima despre faptul că agresorul este pus în libertate? Cunoașteți dacă alte instituții au informat victima despre faptul că agresorul este pus în libertate?

12. Cum apreciați cooperarea cu alți actori din sistemul justiției penale? Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați în procesul cooperării cu instituțiile ce au atribuții de examinare a cauzelor de violență în familie?
13. Care sunt practicile pozitive aplicate în raionul dvs. în procesul asigurării protecției victimei violenței în familie?
14. În opinia dvs., cum poate fi îmbunătățită intervenția poliției pe dimensiunea de prevenire și asistență a victimelor violenței în familie?
13. În ultimi trei ani ați participat la cursuri de instruire în domeniul asistenței victimelor violenței în familie? Dacă da, vă rugăm să enumerați câteva dintre aspectele abordate.
14. Ce subiecte ați dori să fie abordate în cadrul instruirilor în domeniul asistenței victimelor violenței în familie?
15. Reieșind din experiența dvs. în monitorizarea/cercetarea/instrumentarea cazurilor de violență în familie, ce sugestii aveți pentru a preveni/reduce astfel de cazuri?

modificare de legi _____

modificare de proceduri _____

restructurare/creare de instituții _____

altele _____

GHID DE INTERVIU PENTRU OFIȚERII DE URMĂRIRE PENALĂ

Date socio-demografice:

Nume, prenume _____

Funcția _____

De cât timp activați în această funcție /domeniu _____

1. Cât de des aveți în gestiune cazuri de violență în familie?
2. În cazurile instrumentate de dvs., agresorii se aflau/au fost în atenția polițistului/lor de sector?
Dacă da: Din ce motive? Au avut stabilite anterior ORU? Dar OP? Dacă nu: Agresorii nu au fost niciodată violenți față de victime?
3. Dvs. realizați evaluarea riscurilor? Dacă da, ce ați îmbunătăți în acest proces? Dacă nu, de ce?
4. Anexați rezultatele evaluării riscurilor la materialele procesului penal? Dacă nu, de ce?
5. Cât de des aplicați ordinul de restricție de urgență? Ce stă la baza deciziei de a emite ORU?
Verificați respectarea ORU aplicat? În cazul în care ați constatat încălcarea ORU, ce acțiuni ați întreprins?
6. Cât de des solicitați în instanța de judecată aplicarea ordonanței de protecție? Dacă nu, de ce?
7. Când solicitați aplicarea ordonanței de protecție, solicitați instanței să fie aplicată față de agresor și obligația de a urma un program de consiliere și reducere a comportamentului violent? Dacă nu, de ce?
8. Care sunt practicile pozitive, aplicate în raionul dvs., în procesul asigurării protecției victimei violenței în familie?
9. Care sunt semnele constitutive ale infracțiunii de VF?
10. Ce stă la baza pornirii urmăririi penale pentru acte de violență în familie?
11. Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați în procesul investigării cauzelor de violență în familie? Cum le depășiți?
12. Care sunt practicile pozitive, aplicate în raionul dvs., în procesul investigării cauzelor de violență în familie?
13. Cum apreciați cooperarea cu alți actori din sistemul justiției penale? Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați în procesul cooperării cu instituțiile ce au atribuții de examinare a cauzelor de violență în familie?
14. Raportați cazurile de VF către alte autorități? Dacă da, o faceți cu acordul victimei? Dacă nu, de ce?

15. Referiți victima către/informați victima despre serviciile specializate?
16. În cazurile instrumentate de dvs., au fost situații când agresorul a fost reținut, plasat în arest preventiv sau a primit pedeapsă cu închisoarea pentru infracțiunea de violență în familie? Dacă da, după eliberarea din reținere, arest sau detenție (după executarea integrală sau în baza art. 91, 92 CP) a agresorului, dvs., procurorul sau polițistul de sector ați informat victima despre faptul că agresorul este pus în libertate? Cunoașteți dacă alte instituții au informat victima despre faptul că agresorul este pus în libertate?
17. În opinia dvs., cum poate fi îmbunătățită intervenția ofițerilor de urmărire penală în procesul de investigare a unor astfel de cazuri?
18. În ultimii trei ani, ați participat la cursuri de instruire în domeniul asistenței victimelor violenței în familie? Dacă da, vă rugăm să enumerați câteva dintre aspectele abordate.
19. Ce subiecte ați dori să fie abordate în cadrul instruirilor pe domeniul asistenței victimelor violenței în familie?
20. Reieșind din experiența dvs. în monitorizarea/cercetarea/instrumentarea cazurilor de violență în familie, ce sugestii aveți pentru a preveni/reduce astfel de cazuri?

modificare de legi _____

modificare de proceduri _____

restructurare/creare de instituții _____

alte _____

GHID DE INTERVIU PENTRU PROCURORI

Date socio-demografice:

Nume, prenume _____

Funcția _____

De cât timp activați în această funcție /domeniu _____

1. Cât de des aveți în gestiune cazuri de violență în familie?
2. În cazurile instrumentate de dvs., agresorii se aflau/au fost în atenția polițistului/lor de sector?
Dacă da: Din ce motive? Au avut stabilite anterior ORU? Dar OP? Dacă nu: Agresorii nu au fost niciodată violenți față de victime?
3. În cauzele instrumentate de dvs., erau anexate rezultatele evaluării riscurilor la procesul penal?
Ați solicitat ofițerilor de urmărire penală sau polițiștilor de sector să anexeze la procesul penal rezultatele evaluării riscurilor ? Dacă nu, de ce?
4. Considerați că este necesar să fie anexate la procesul penal rezultatele evaluării riscurilor?
5. Cât de des solicitați în instanța de judecată aplicarea ordonanței de protecție în temeiul art. 215¹ CPP? Dacă nu, de ce?
6. Care sunt practicile pozitive, aplicate în raionul dvs., în procesul asigurării protecției victimei violenței în familie?
7. Cum soluționați cazurile în care sunt acuzații de violență reciprocă? Cum identificați agresorul primar?
8. Care sunt semnele constitutive ale infracțiunii de VF?
9. Ce stă la baza calificării actelor de violență în familie?
10. Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați în procesul investigării cauzelor de violență în familie? Cum le depășiți?
11. Care sunt practicile pozitive, aplicate în raionul dvs., în procesul investigării cauzelor de violență în familie?
12. Raportați cazurile de VF către alte autorități? Dacă da, o faceți cu acordul victimei? Dacă nu, de ce?
13. Referiți victima către/informați victima despre serviciile specializate?
14. În cazurile penale de violență în familie, victimele VF sunt asistate de avocat?

15. Considerați că victimele VF sunt informate suficient despre mecanismul de solicitare a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat? Cine le oferă această informație? Ce trebuie îmbunătățit, ca victimele VF să beneficieze de asistența unui avocat la toate etapele procesului penal?
15. Ce părere aveți despre sancțiunile aplicate față de agresori? În cazurile instrumentate de dvs., ați solicitat instanței de judecată obligarea agresorului de a participa la un program probațional de reducere a comportamentului violent? Dacă nu, de ce?
16. În cazurile instrumentate de dvs., au fost situații când agresorul a fost reținut, plasat în arest preventiv sau a primit pedeapsă cu închisoarea pentru infracțiunea de violență în familie? Dacă da, după eliberarea din reținere, arest sau detenție (după executarea integrală sau în baza art. 91, 92 CP) a agresorului, dvs. sau polițistul de sector ați informat victima despre faptul că agresorul este pus în libertate? Cunoașteți dacă alte instituții au informat victima despre faptul că agresorul este pus în libertate?
17. În opinia dvs., cum poate fi îmbunătățită intervenția ofițerilor de urmărire penală în procesul de investigare a unor astfel de cazuri? Dar acțiunile procurorilor?
18. În ultimii trei ani, ați participat la cursuri de instruire în domeniul asistenței victimelor violenței în familie? Dacă da, vă rugăm să enumerați câteva dintre aspectele abordate.
19. Ce subiecte ați dori să fie abordate în cadrul instruirilor pe domeniul asistenței victimelor violenței în familie?
20. Reieșind din experiența dvs. în monitorizarea/cercetarea/instrumentarea cazurilor de violență în familie, ce sugestii aveți pentru a preveni/reduce astfel de cazuri?

modificare de legi _____

modificare de proceduri _____

restructurare/creare de instituții _____

alte _____

GHID DE INTERVIU PENTRU CONSILIERI DE PROBAȚIUNE

Date socio-demografice:

Nume, prenume _____

Funcția _____

De cât timp activați în această funcție /domeniu _____

1. Vă rugăm să ne relațați despre acțiunile instituționale de răspuns la cazurile de violență în familie, în scopul protecției victimelor?
2. În cazurile instrumentate de dvs., agresorii se aflau/au fost în atenția polițistului/lor de sector? Dacă da: Din ce motive? Au avut stabilite anterior ORU, dar OP? Dacă nu: Agresorii nu au fost niciodată violenți față de victime?
3. Ce părere aveți despre sancțiunile aplicate față de agresori? În cazurile instrumentate de dvs., după aplicarea sancțiunii, agresorii s-au corectat sau au recidivat?
4. În cazurile monitorizate de dvs., agresorii au comis repetat acte de violență în familie? Dacă nu: Care au fost acțiunile consilierului de probațiune pentru a preveni repetarea actelor de violență?
5. Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați în procesul de supraveghere a agresorilor familiali, care au primit pedepse neprivative de libertate? Cum le depășiți?
6. Referiți agresorii familiali la centrele pentru agresori sau aplicați programe probaționale? Dacă da, care sunt aceste programe? Care sunt provocările în ambele situații?
7. Care sunt practicile pozitive, aplicate în raionul dvs., în procesul de supraveghere a agresorilor familiali, care au primit pedepse neprivative de libertate?
8. Care sunt practicile pozitive, aplicate în raionul dvs., în procesul asigurării protecției victimei violenței în familie?
9. În cazurile instrumentate de dvs., victima a fost informată despre eliberarea (după executarea integrală sau în baza art. 91, 92 CP) agresorului? Cine a informat victima despre faptul că agresorul este pus în libertate?
10. Cum apreciați cooperarea cu alți actori din sistemul justiției penale?
11. În opinia dvs., cum poate fi îmbunătățită intervenția consilierului de probațiune în domeniul prevenirii violenței în familie?

12. În ultimii trei ani, ați participat la cursuri de instruire în domeniul asistenței victimelor violenței în familie? Dacă da, vă rugăm să enumerați câteva dintre aspectele abordate.
13. Ce subiecte ați dori să fie abordate în cadrul instruirilor în domeniul asistenței victimelor violenței în familie?
14. Reieșind din experiența dvs. în monitorizarea/supravegherea agresorilor familiari care au primit pedepse neprivative de libertate, ce sugestii aveți pentru a preveni/reduce astfel de cazuri?

modificare de legi _____

modificare de proceduri _____

restructurare/creare de instituții _____

altele _____

GHID DE INTERVIU PENTRU AVOCAȚI

Date socio-demografice:

Nume, prenume _____

Funcția _____

De cât timp activați în această funcție /domeniu _____

1. Vă rugăm să ne relațați despre experiența dvs. de apărare a victimelor violenței în familie în procesul obținerii măsurilor de protecție? Dar în procese penale/contravenționale?
2. În cazurile asistate de dvs., agresorii se aflau/au fost în atenția polițistului lor de sector? Dacă da: Din ce motive? Au avut stabilite anterior ORU, dar OP? Dacă nu: Agresorii nu au fost niciodată violenți față de victime?
3. În cazurile asistate de dvs., victimele au apelat la anumite instituții pentru suport/asistență? Dacă da: La ce instituții? A beneficiat victima de servicii de consiliere și asistență, destinate victimelor violenței în familie? Dacă nu: Din ce motive victimele nu apelează pentru a primi suport?
4. În opinia dvs., în cazurile asistate puteau fi întreprinse acțiuni ce ar fi prevenit actele de violență în familie? Dacă da, specificați ce acțiuni trebuiau întreprinse?
5. Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați în procesul apărării victimelor violenței în familie în procesele civile și penale? Cum le depășiți?
6. Care sunt practicile pozitive, aplicate în raionul dvs. (Oficiul Teritorial al CNAJGS), în procesul asistării victimelor violenței în familie?
7. Ce părere aveți despre sancțiunile aplicate față de agresori? În cazurile asistate de dvs., instanța a aplicat față de agresori obligația de a urma un program de reducere a violenței? Dacă da: cum s-a executat? Dacă nu: Din ce motive s-a refuzat aplicarea?
8. Credeți că victimele violenței în familie beneficiază în egală măsură de asistență juridică, în comparație cu agresorii familiari? Dacă nu, de ce?
9. Ce părere aveți despre situațiile când agresorii familiari, care sunt șomeri, beneficiază de asistență juridică garantată de stat într-un număr nelimitat de dosare?
10. Cunoașteți cazuri de violență în familie când agresorii au fost scoși de sub urmărire penală sau cauza a fost încetată? Ce opinie aveți despre aceste situații?
11. Cum apreciați cooperarea cu alți actori din sistemul justiției penale?
12. Referiți victimele către servicii specializate/plasament?

13. Care sunt practicile pozitive, aplicate în raionul dvs., în procesul asigurării protecției victimei violenței în familie?
14. Considerați că victimele VF sunt informate suficient despre mecanismul de solicitare a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat? Cine le oferă această informație? Ce trebuie îmbunătățit, ca victimele VF să beneficieze de asistență juridică garantată de stat la toate etape procesului penal sau contravențional?
15. În opinia dvs., cum poate fi îmbunătățită intervenția avocaților ce acordă asistență juridică garantată de stat victimelor violenței în familie?
16. În ultimii trei ani, ați participat la cursuri de instruire în domeniul asistenței victimelor violenței în familie? Dacă da, vă rugăm să enumerați câteva dintre aspectele abordate.
17. Ce subiecte ați dori să fie abordate în cadrul instruirilor în domeniul asistenței victimelor violenței în familie?
18. Reieșind din experiența dvs. în asistența victimelor violenței în familie, ce sugestii aveți pentru a preveni/reduce astfel de cazuri?

modificare de legi _____

modificare de proceduri _____

restructurare/creare de instituții _____

altele _____

GHID DE INTERVIU PENTRU JUDECĂTORI

Date socio-demografice:

Nume, prenume _____

Funcția _____

De cât timp activați în această funcție /domeniu _____

1. Cât de des aveți în gestiune cauze penale de violență în familie? Dar cauze civile în care se cere aplicarea ordonanței de protecție?
2. În cazurile civile, contravenționale și penale examinate de dvs., agresorii se aflau/au fost în atenția polițistului/lor de sector? Dacă da: Din ce motive? Au avut stabilite anterior ORU, dar OP?
3. Cum soluționați cazurile în care sunt acuzații de violență reciprocă? Cum identificați agresorul primar?
4. Ce stă la baza pronunțării hotărârilor prin care agresorii sunt atrași la răspundere contravențională pentru violență în familie? Dar la baza hotărârilor de încetare a procesului contravențional pentru acte de violență în familie?
5. Ce stă la baza pronunțării sentințelor de condamnare pentru violență în familie? Dar la baza sentințelor de achitare sau încetare?
6. Considerați relevante rezultatele evaluării riscurilor, în calitate de probă la dosar? Dacă nu, de ce?
8. Care sunt, în mediu, termenii de examinare în instanța de fond a cauzelor penale și contravenționale de violență în familie? Ce trebuie îmbunătățit ca aceste cauze să fie examinate în termeni cât mai restrânși?
9. Cum este asigurată protecția victimei în instanța de judecată, inclusiv până la începerea ședinței, în timpul deliberării și după ?
10. Care sunt practicile pozitive, aplicate în raionul dvs., în procesul asigurării protecției victimei violenței în familie?
11. Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați în procesul examinării cauzelor penale și contravenționale de violență în familie? Dar în cadrul cauzelor civile de aplicare a ordonanței de protecție? Cum le depășiți?
12. În cazurile contravenționale și penale de violență în familie, victimele VF sunt asistate de avocat?
11. Considerați că victimele VF sunt informate suficient despre mecanismul de solicitare a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat? Cine le oferă această informație? Ce trebuie îmbunătățit ca victimele VF să beneficieze de asistență juridică calitativă?

13. Cum apreciați calitatea asistenței juridice a victimelor VF în cazurile civile privind aplicarea ordonanței de protecție? Dar în cauzele contravenționale și penale? Cum credeți că ar putea fi îmbunătățită asistența juridică a victimelor VF?
14. Care sunt practicile pozitive, aplicate în raionul dvs., în procesul examinării cauzelor de violență în familie?
15. Ce părere aveți despre sancțiunile aplicate față de agresori în cauzele penale de violență în familie? Dar în cauzele contravenționale?
16. În cazurile examinate de dvs., ați obligat agresorul să urmeze un program probațional de reducere a comportamentului violent? Dacă da, ce a stat la baza impunerii acestei obligații? Dacă nu, de ce?
15. În ultimii trei ani, ați participat la cursuri de instruire în domeniul asistenței victimelor violenței în familie? Dacă da, vă rugăm să enumerați câteva dintre aspectele abordate.
16. Ce subiecte ați dori să fie abordate în cadrul instruirilor în domeniul asistenței victimelor violenței în familie?
17. Reieșind din experiența dvs. în monitorizarea/cercetarea/instrumentarea cazurilor de violență în familie, ce sugestii aveți pentru a preveni/reduce astfel de cazuri?

modificare de legi _____

modificare de proceduri _____

restructurare/creare de instituții _____

altele _____

GHID DE INTERVIU PENTRU MEDICII LEGIȘTI

Date socio-demografice:

Nume, prenume _____

Funcția _____

De cât timp activați în această funcție /domeniu _____

1. Cât de des examinați victime ale violenței în familie?
2. Cât de des solicitați victimele violenței în familie să fie efectuat raportul de expertiză extrajudiciară?
Cât de des sunt referite de poliție?
3. Care este, în cele mai multe cazuri, mecanismul de formare a leziunilor la VF (prin ce metodă)?
Care este gravitatea leziunilor, în majoritatea cazurilor?
4. Ce stă la baza emiterii raportului de expertiză medico-legală în cazurile de VF?
5. Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați în procesul examinării medico-legale a victimelor violenței în familie? Cum le depășiți?
6. Cum soluționați cazurile în care sunt acuzații de violență reciprocă? Cum identificați agresorul primar?
7. Considerați că ar fi utilă revizuirea Regulamentului RMS199/2003 de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale?
8. Care sunt practicile pozitive, aplicate în raionul dvs., în procesul asigurării protecției victimei violenței în familie?
9. Cum apreciați cooperarea cu alți actori din sistemul justiției penale?
10. Raportați cazurile de VF către alte autorități? Dacă da, o faceți cu acordul victimei? Dacă nu, de ce?
11. Referiți victima către/informați victima despre serviciile specializate?
12. În ultimii trei ani, ați participat la cursuri de instruire în domeniul asistenței victimelor violenței în familie? Dacă da, vă rugăm să enumerați câteva dintre aspectele abordate.
13. Ce subiecte ați dori să fie abordate în cadrul instruirilor în domeniul asistenței victimelor violenței în familie?
14. Reieșind din experiența dvs. în examinarea cazurilor de violență în familie, ce sugestii aveți pentru a preveni/reduce astfel de cazuri?

modificare de legi _____

modificare de proceduri _____

restructurare/creare de instituții _____

alte _____

